

Hylli i Dritës

Ubi Spiritus Domini, ibi libertas.

(II ad Cor. III, 17-)

1. Kisha Katolike ka trajtue kulturen okcidentale	Fq. 145
2. Statuti Shqypar	154
3. Parandiesi e Telepati	165
4. Hydrogafi	172
5. Kanuni i Lekë Dukagjinit	176
6. Lajme	183
7. Bibljografi	192

Posta e jonë.

Wien. Dr. J. — Kemi me bâ gjith si na lypët. U falena nderës per libra. Presim me dishir bashkëveprimin t'uej e të zotnive tjerë. Do t'u shkruejmë shpejt.

Nice. Dr. T. — U falena nderës per dorëshkrim, të cillin kemi uzdajë se kemi me e botue në Numrin e ardhëshem. Ju kemi shkruë.

Konstantinopel. P. C. — U kemi dergue çka dishroni e jau kemi çue falë. Kemi me u mundue me gjetë edhe ndonji liber tjetër.

Tiranë. M. A. — Na kemi çue gjithçka rregullisht e nuk e dlm se deri kuer mund të vijojmë tuj çue ka dy herë një numër. E numrat duken se kan mrrijtë, qysh se ankimi s'a bâ me kohë e per sa Numra qi hupin Drejtimi nuk ka si me çartë koleksjonet e veta.

Tiranë. Z. M. — Kemi marrë paret e u falena nderës. „Zânin“ nuk jau kemi dergue per të vetmen arsye se nuk e kemi lypë. Do t'u çojmë numrat e kësajë vjetë.

Tiranë. R. T. Muerëm pajtimin e u falena nderës. Sa per çka lypni, mundeni me kqyrë syprinen e „Hyllit“ në të tretën faqe të Frorit të simjetshem.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

HYLLI I DRITËS

Vjeta IV.

PRILL 1923

Numri IV.

Kisha Katolike kà trajtue kulturen okcidentale.

1. Shakllabanat afetarë të Shqypnis.

Do kulima, ngrehaluca të kqi — dje dalë prej shpergâjsh: do pseudo-profesora e pseudo-doktora, analfabeta e semi-analfabeta, ngallitë neper „kursa të shpejtë“ si kpurthat në shi: do fytrë-fudulla vagabondash, sallahanash e derbedera muhaxhirësh, nenshtetas adoptiv të Shqypnis — pak e aspak Shqyp-tarë — e llaca të zdraluem logjash masonike: kshtû edhë njadisà nder atà teneqexhit, kallajxhit, hallvaxhit, ndalbanat, kasapët, matrapaxat, qi sod me sod, me gjith kta qi po kà qesàt punet, atà po kan fatin e bardhë me rrue petlla e pogaçë, na janë ngrefë per okcidentala të lmuem e të pipiriquem, e pa pasë kurnji velti okcidentalizmit m' vedi, posë nji kravatet — si bisht micet, të per-cullueme — qi u vjen per rreth fytit, në vend t' atij konopit të karmanjolles, prej të cillit s' dihet si e shûma e tybe kà mujtë me pshtue... na pshtýejn n' e djathten e t' errmakten fjalë të mdhaja kulturet e perparimit, thue se vertë kta kan plockë diellen me dorë per kah msimi e dija. Ardhtë prej shkreteve të zharrituna t' Azis, na flasin mbi liri; dalë prej bodelave nà të poshterm t' Europës, na predikojnë moralin; kan cun per treg disa arka vojugurit ngarkue me voë në Bari, Triani, Brindisi, Ostuni etr. a se kan bartë ndonji strajcë korona serm kontrabandë, e na mbahen

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MAMIN BARLETI"
SHKODER (2018)

se dinë Ekonomî Politike; dër dje kan shitë bozë, e guksojnë Filozofi; ndoshta vjetin 1914 me parë të huej pa'en rrenue Shqypnin, e sod na shiten per atdhetarë të flakët e nacionalista të percullem prej vapet të dashtënis komtare, sa mos me dashtë me poltisë as kapitalet e hueja, per me nisë idoj punë në vend. Me „hallvë nder veshë“ e me një shqype ibride, ezotike, barbare makerono-kalimero-devetikoze kan, mâ teper, guzimin të na perplasin perpara aforizme e paradigme gjûhsijet, po si të kishin kullotë të gjith shtrajcen e Filologis s' Berlinit e të Vienës, jo mâ se të gjith kultura e tyne e studijimet, qi kan bâ mbi literaturë e gjûhë, permldihen m' dy a tri tabela të thyeme e m' ndonji divid të kputun në ndonji ruzhdije -a në ndonji shkollë fillore të shkatrrueme, prej të cillavet, ndoshta, edhë kan kënë perzânun para kohet: si mo', Zot, mâ keq per të mjerem moj Shqypni, qi dokrrat e pallavrat e tyne mâ të shumen e herës do t' i peshojnë me âr — me âr të kulluet! Por kâ pasë thânë i moçmi: në dhë të verbtë kullosin kualt e shkeptë...

Sa per vedi, na kurrkund s' e kemi pasë nder mend me u vû shêj kopallave të ktyne shakllabanavet të Shtetit shqypnar, pse e dimë mirë sa parë u ban giaku, e se ç' brumit e ç' kallypit jânë. Veç se, tue vûe n' oroë qi nder sa shtâsës, qi qet goja e tyne e lashtë, âsht edhë kjo: „Feja pengon perparimin“, as në s' po na bâhet me ndejë sod pa zâ; pse mahëmi e jemi — si kemi kënë gjithmonë, pionjerët e Fës e të s' vertetës. E vertetë qi fjala „Fë“ në gojë të tyne, si azianko-balkanikë qi janë msuë gjithmonë me luejt me kuptim të fjalvet — mundet me shenjue „perparim“, „kulturë“, e fjala „perparim“ mundet me shenjue „Fë“, „besim“: kshtu qi thâja „Feja pengon perparimin e popujve“, munde me a kuptue edhë se kultura pengon besimin; me gjith kta, tue kënë se shumica e madhe e popullit ai thâje e meri mbas kuptimit literal, edhë tue kënë se në Shqypni po ka një Fë qi quket e krishtenë e qi dishmohet prej një pjeset të madhe të ko-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

mit shqypetar, na ktû po hîmë me u diftue shakllabanave t' onë, se Feja e kshtënë, mos tjetër, nuk pengon perparimin e popujvet, pse shi Kisha Katolike kje njajo qi kà trajtue kulturen okcidentale. E mbasi ktyne shakllabanave semi-analfabeta të Shtetit shqypetar nuk mund t' u dhenet rrashta me argomenta Filozofijet, pse nuk janë të zott me kuptue as terminologin e saj, na ktû do t' u bimë krës më maj të Historis e të kriterit t' auktoritetit, qi mâ kurr mos të guzojnë me thânë n' ëmen të dijes, se Feja e kshtënë pengon perparimin e popujvet.

Flasim ktû vetëm per Kishë Katolike, pse në kensî të permbrendshme e në Histori të besimevet tjera na mungon kompetenca.

Por, para se të nisim me rrahë ket çashtje, duem t' a terhjekim vremen e lexuesvet zëmer-bardhë t' onë mbi nji punë randsijet të madhe fort — Populli i vogel sidomos në Shqypni mâ të shumen e herës mëndon, se atà, qi flasin kundra Fës, janë njerz të diejshem e të nderuem nder të mdhej të ksajë bote. Por gabohen keqas. N' Encyclopedi Franceze këdohen kto fialë: L'erreur des athées vient nécessairement de ces sources: 1) de l'ignorance et de la stupidité... 2) de la débauche et de la corruption des mœurs, qi shqyp duen me thânë kta: atà qi flasin kundra Zotit e kundra Fës janë karabullakë të shtypun kah mendja, e njerz faqezez e të pöshterm. Asht mirë, po qi populli shqypilâr t' u vëje shëj ktyne fjalve t' Encyclopedis Franceze, e cilla, si dihet, nuk është nji liber uratësh, shkruë prej Meshtarve katolikë...

2. Historija e perdhosne prej njerzve të patenzonë.

Thamë syprî, se shakllabanave semi-analfabeta të Shtetit shqypetar do t' u bimë krës m' maj të Historis pse kurr gjâ mâ te-

për se Historija nuk i kalamendë kundërshtarët e Fës e të Kishës Katolike.

Veç shka se do dijejt, qi në ket pikpamje si edhe nder shum do çashtje tjera, sidomos ç'me kohë të Voltaire e tektej, Historija ka këndë perdhosë teper prej të patenzonve. I permenduni politikan, letrar e deputat francez Clerel de Tocqueville pat thanë një herë: Ngrehnje m'vënd të vet dijen historjake, ekeni më qitë m' shesh madhni e Kishës Katolike.

Ktj mendimit kje edhe vetë Bismarck-u, i cilli, mbas 17 vjetsh luftet të rrebtë qi i bëni Kishës Katolike me „Kulturkampf,“ e njofiti gabimin e vet edhe me 9 Maj 1884 deklaroi në parlament të Berlinit, se ka njëqind vjet e më se shkrimtarët liberala kanë ndëjë tuj ja përhapë botës ndollë të rrëjshme historijet. Prandej aj paçarizi liberal është fort më i rrezikshëm se social-demokratët.

Me Bismarck-un pelqen nder mendime edhe i permenduni historjograf protestant V. Meuzel, i cilli shkruen: „Të shtremnuemt e të perdhosunt e Historisë në na ka bënë një dam të madh, edhe krejt na ka koritë; megjë më teper, as dihet se kuer kto rrëna kanë me sosë një herë.1)

Edhe s'është për t'u çuditë; pse si me shum arsy shkruen H. Hattner në veper të vet „Historija e të 18 vjetëve“: „Asht koha, thotë, qi t'a njofim e të rrfejme, se të gjitha shkrimet t'ona mbi Histori fillin e vet e kanë drejt për drejt prej Voltaire“.

Tash të dihet mirfillit, se kush ka këndë Voltaire ky në të rrit të vet, tuj u gjetë në London, bëni një bërë të madhe fort, se të

1). Kritik des modernen Zeitbewusstseins f. 160, botim 2.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETTI"
SHKODER (2018)

gjith jeten e vet do t'a shkrite, per me rrenue Kishen Katolike, edhe bën e mbajti tuj botue qinda librash e broshurash kundra ksaj Kishe. E se me ç' frëmë e shpirt drejtsijet e të vertetet i kà botue kto vepra, merret vesht prej ktij parimit, qi i kà pasë vùe vedit e miqve të vet: „Mentez, mentez, mes amis, mentez pour la bonne cause“. **Rrëni, rrëni, miq të mi, rrëni per t'i dalë qellimit të mirë në krye.** E „qelli-mi i miri“ per të kà kënë: rrenimi i Kishës Katolike. Edhë kaq fort Voltaire kà rrëjtë, sa qi Faguet thotë: „Voltaire rrë-në, ashtu si rrjedhë uji pa dà“. Montesquieu prap shkruen: „Kà gjasë se Voltaire àsht njaj nie-ri, qi në një kohë mà të shkurten di me thà rrëna mà shùm se kurrkush tjetër.“ 1) Shifet, prà, kjartas se mbi ç'farë temelesh kan ndertue vepren e vet ku-ndershtarët e Kishës Katolike.

Na losim me kusht, se kurrkush ndër kta shakllabana a-nalfabeta e semi-analfabeta të Shtetit shqypar s'kà kndue me thënë një liber Historijet mbi çashtje të Fës e të Kishës, e se, shùm me thënë, aforizmet e veta antifetare e antikishtare i pshte-sin mbi ndonji feuilleton a mbi ndonji trafiletto të lashtë e krejt palavë të njanes a të tjetres fle'ore të poshterme socialistash, anarkistash, nihilistash e tjerash ksi brunit të so-ka qe vet e të latifondevet mà të ndyeta të gjyteteve t' Euro-pës. Prandej fjalët e tyne nuk janë të temelueme kurrsesi mbi di-je: janë kryekput kopalla kopukësh e sallahanash mende-shtypun e të shjerzuem.

3. Dishmit e kundershtravet.

Por e marrim me mend, po se sallahanat e shakllabanat analfabeta e semi-analfabeta t'onë — majmuna megalomana

1) V. W. Hohoff: „Die Revolution seit dem 16 Jahrhundert im Lichte der neuesten For-schung“, Freiburg 1887.

okcidentalizmit — kan me shtremnue buzen, kuer kan me ndië kto fjalë t'ona, e kan me thanë, se „Hylli i Dritës“ nuk mundet me folë ndryshe, tue kënë se është i mbajtur prej Mesh-tarësh katolikë, e se prandej është një organ fanatizmit fetar.

Ani kush do me ja njihtë njollen e fanatizmit „Hylli të Dritës“!... Por po e lëmë ket fjalë për një tjetër herë: mbasi edhe fjala „fanatizëm“ në gojë të lashtë të tyne mundet me pasë edhe ndonji tjetër kuptim, posë atij që ja ep fjalori i pergjithtë. — Na ktu nuk diskutojmë në emen të dogmevet fetare, por në emen të dijes e të Historisë: prandej është kot me u strukë mbas sofizmesh e byzantinizmesh e mbas fjalësh dykuptimçe. Çashtja është kjo: a është e vertetë, a po a jo, se Kisha Katolike ka krijuar kulturën okcidentale, e se prandej Feja nuk pengon përparimin e popujvet? Ktu të na pergjigjen sallahanat e shakllabanat t'onë, e të shporren „fanatizmit“, pse edhe e diejm se sa peshen mund t'a çojë m'kandër të dijes fjala „fanatizëm“ në gojë të tyne. Na thomë, prë, se vertë Kisha Katolike ka krijuar kulturën okcidentale, edhe ket fjalë, për me davaritë prej nesh ç'do hije fanatizmit e idësh të paraperflueme, para se të himë me shkoqitë entitetin e çashtjes, duem me ja u vertetue lexuesve t'onë shi me ato dishmit e kundershitarvet të Kishës Katolike.

Pozitivisti francez Hipolite Taine, të cillin perfaqësues e kritikës s'ksokohshme e mbajnë për „Aristotel të ri“, më se një herë ka deklarue se popujt e Europës gjyetenin e kulturën e vet do t'ja dijnë për nderë katolicizmit, edhe ka folë me shumë entuzjazzm për Klër e për vepren e madhnueshme kulturore të Kishës Katolike, aq sa që kjo paansie burrni e tija i pat shië shumë kujdes liberalizmit antifetar. „Kurri fuqi tjetër kulturore, thotë nder sa tjera, s'mund të matet me kristjanizëm. Nuk mund të emnen si duhet e sa duhet të mirat kulturore të Fes s'krishtenë, e cilla ka reshë në shoqni të njerzimit butsin e zëmërs, urtin e jetës e njerzën, e që man gjallë në të nderen, erzin, besën e drejtsin.“ 1)

1) V. W. Hohoff, Die Revolution str. f. 555.

Në ket kuptim flet edhe nder shumë vende tjera të veprave të veta historjake, tuj thënë, se vetëm Kisha Katolike, me fuqi të veta kulturore, mundet me i bërë popujt për njëmend të lum. E prandaj vën orë se popujt e krishtenë janë më zëmërgueshem se tjerët, e se për ket arsye Shtetet e sodshem mundën me punue për dobë të popujve vetëm me nismë të kristjanizmit e të Kishës Katolike. 1)

Kshtu e mendon punën edhe ai bajraktari i konstitucjonalizmit të ksokohshem, Montesquieu, i cili ka lënë të shkrueme keto fjalë në shëj: „Chose admirable! la religion chrétienne, qui ne semble avoir d'objet que la félicité de l'autre vie, fait encore notre bonheur dans celle-ci“ Çudi! Feja e krishtenë, për të cilën kishë me u thënë se ka për qëllim lumërinë e asajë jetë tjetër, na bën të lum edhe në ket jetë. 2) E me gjith kta do semi-analfabeta ftyrë-qerepa të Shqypnis guzojnë me thënë, se Feja pengon përparimin e popujve!

Për edhe Byron ka pasë shkruar: „Dishroj që ëmë-bi të bëhet katolik“ 3); si edhe Rousseau në Emile thotë, — mbasi ka njehë njadisi nder msimë të parë e themelore të Fës e të moralit të krishtenë: „Ces dogmes... sont ceux qu'il importe d'enseigner à la jeunesse et de persuader à tous les citoyens. Quiconque — ndieni, shakllapana të Shqypnis! — quiconque les combat, mérite châtement sans doute, il est le perturbateur de l'ordre et l'ennemi de la société“. Mbas mendimit të Rousseau, pra, të gjithë njatë që e kundërshtojnë e të shpëtojnë nuk e pshtesin mbi parime e dogme të moralit besimtar, janë turbulluesat të qetësisë e anmikut të komunitetit: „Il est le perturbateur de l'ordre et l'ennemi de la société. — Kish

1) Shif „Vrhbosnen“ i jetë 1893, f. 113-114.

2) Montesquieu, Esprit des lois, l. 3, k. 6.

3) Byron, Leter Mr. Hoppner-it.

t'a diej se shka do të thonë per kto fjalë do vetëthânun pedagogi t'onë kopjatorë programesh shkollore, me moral të themeluar mbi rrypa letrash, thupra shportash, llastra teneqet, thue se pernjimend të gjith Shqyptarët do të bâhen kafexhi e bozaxhi, qi me pasë domosdo nevojë per shporta filxhanash e ibrikë bozet.. Ktû po na bjen nder mend njajo vallja populllore, qi thotë: Krushka - madhi i hollë e i gjatë, — Rri n'zanat qi t' la yt-atë...

Edhë vetë, po, shkrimtarët protestant, në nâm e në zâ per dije e literatyre, dishmojnë se Kisha Katolike kâ trajtue kulturen okcidentale. Na ktu, mbasi shtilli i perkohshmes nuk ra lën me u zhgjanue per s' tepermit, po bimë êmnat e fjalët e njanit a të tjetrit shkrimtar protestant, qi të jenë mâ i permendun e mâ modern.

Nuk kâ shum vjet qi neper shtyp t'Europës bani buje të madhe deklarata e profesorit universitar, doktorit Karl Schell.

Ky burrë i permendun botoj në perkohshme fort të hapne „Preussische Jahrbücher“ një artikull, i cilli turbulloj per s' tepermit atâ protestant, qi nuk gjykojnë punët objektivisht e me të drejtë, si Karl Schell.

Mâ s'parit flet mbl veprim kultural të Kishës Katolike në mjes të komevet të reja t'Europës ç' m' fillim të kohës s'mjesme, e si Harnacku, rrfen edhë ky, se aj veprim reshi shum të mira e suell marë jeten e popujvet. Kisha u bâ, thotë, pernjimend „nâ e komevet“, edhë ne mjes të fisevet t'Europës „vepra e sajë kulturele u kap kaq nalt, sa s'e man në mend Historija per veper të ndonij institucionit shoqnuer tjetër;“ pse Kisha „kë njajo qi ia vûe temelet kultures europjane, e pse shi kjo Kishë kje edhë qi dër protestantizmit i dha jo vetëm dogmet e organizimin kishtar, por edhë mentalitetin e moralin.

Kahë marimi shkruen kto fjalë një randsijet të madhe fort:

„Kisha Katolike sidomos e kà me perlim me edukue popujt e me rregullue nierzimin. Ajo kà lè, të thuesh, me kënë pedagoga e msuesja e botës.“ Të vijnë tash semi-analfabetat t'onë e të na thonë, se „Feja pengon perparimin“: se kshtu „fanatizma“ (!): se ashtu „humanitarizma“ (!): jo „shkolla afetare“: jo „moral i mbi komsi“, e tjera kso kopallash të stereotipueme e të qituna në harresë prej intelektualve, qi janë pernjimend intelektual, si ky protestanti Karl Schell, profesor universitetit, e si aj tjetri protestant e historjograf i permendun i Francës, Fr. P. Guizot, i cilli shkruete: „Asht një fakt i patundshem, qi të gjith zhdrivillimi intelektual e moral i Europës temelohet mbi Teologji katolike“.1)

Nji mendimit me auktorë sypripermendun është edhe literati norvegjez, protestanti Sater, i cilli kà botue në perkohshmen norvegeze protestante „Varden“ (15 Dhetuer 1907), nji studijim historik fort të kthelltë e t'interesantshem. Nder sa fjalë, tjera thotë edhe kto: „Per në daçim me thânë të verteten, do të thomë, se Kishës, Kishës Katolike do t'ja dijmë per nderë at temelin e fortë të kulturës, mbi të cillin na sod mundemi me ndërtue ... A nuk është mjaft e drejtë qi t'a rrfejme ket punë, se sa me ushtë se nuk e dijmë?“ Qe si flasin njerzt pernjimend të dijshe e të drejtë.

Mbasi, pra, ktu nji herë e vertetuem tezin t'onë me dishmi të kundërshtarvet, tash po hîmë n'entitet të cashjes edhe me Histori në dorë po u diftojmë „bihudeve“ të Shqypnës se vërtet Kisha Katolike kà trajtue kulturen okcidentale, se prandej nuk është e vertetë, se Feja pengon perparimin. (vijon)

1) Guizot, Cours d'histoire modern. VI. Leç. (Sh. „Hrv. Straža“).

STATUTI SHQIPTAR.

(Kqyr Nr. e Marcit faqe 111).

Pjesë „C“

Pushteti Përmbarues.

Këshilli i Naltë.

45. — Këshilli i Naltë është trup kolegjuer prej katër vetësh të zgjedhun prej Parlamentit për tri vjet me shumicë absolute votash.

46. — Askush s'mund të zgjedhet si mis i Këshillit të Naltë pa qenë shqiptar me racë e me gjuhë, pa qenë nenshtetas shqiptar, pa pasë mbushun moshen tridhet' e pes vjetsh, pa gëzuem të drejtat civile e politike dhe pa pasun të gjitha cilsit e tjerë të lypuna prej ligjës.

47. — Misët e Këshillit të Naltë, një mbas radhës alfabetike t'emnave të tyre, bëhen kryetarë të tij për të rregulluem veprimet e mbrendëshme të Këshillit. Sicili qëndron tre muaj në kryesi.

48. — Kryetari mbleth e kryeson Këshillin e Naltë.

Kuer mungon kryetari, vendin e tij e zën ai prej misvet që ka për të qenë kryetar për s'afermi.

49. — Këshilli i Naltë nuk mund të bisedojë pa qenë pranë tre prej misvet të tij dhe nuk mund të vendojë pa shumicën e votavet. Në njësi votash randon ajo e kryetarit.

50. — Kërkesat e misvet për lejpushin i drejtohen Këshillit të Naltë me anën e kryetarit të tij, dhe Këshilli vendos pranimin a mos pranimin e tyre.

Dorëheqjet i drejtohen Parlamentit, i cili vendos pranimin a mos pranimin e tyre.

Nuk mund të mungojë më tërë se një mis në një kohë e sipër.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

51. — Në rasë vdekje, smundjeje të pashërueshme që ndalon veprimin ose dorëhëkajeje të njerit a në shumë misve të Këshillit të Naltë, Parlamenti, në mënyrën e caktueme në artikullin 45, zgjedh tjetër ose të tjerë në vendin e tij, ose të tyre.

Në rasë pushimi të Parlamentit, Këshilli i Naltë mbleth këtë me të shpejtë për me zgjedhun misët që mungojnë. Deri sa të zgjidhen këta, të drejtat e Këshillit të naltë i ushtrojnë misët ose misi i mbetun dhe në qoftë se s'ka mbetun asnjë, i ushtron përkohsisht Kryeministri.

52. — Periudha trivjetshe fillon për ç'do mis prej ditës së zgjedhjes së tij.

53. — Asnjë s'mund të zgjidhet si mis i Këshillit të Naltë, dy herë me radhë.

54. — Misët e Këshillit të Naltë pa hymun në detyrë, betohen përpara Parlamentit mbas kësaj formule: Betohem në emnen të Perëndisë e mbi nderin t'ëm se kam për të qënë ruejtës besnik i mëvetësisë e i t'ânësis toksore të Shqipnis si edhe i Shtatutit e i ligjëvet të Shtetit.

55. — Parlamenti merr masat që më parë e sa është hapun për zgjedhjen e betimin e misit ose të misve që do të zënë vendin e atij ose t'atyne, përfundha e të cilve do të mbarojë në kohën e pushimit të tij.

56. — Misët e Këshillit të Naltë marrin sicili një shpërbtim të permujshëm prej njëmijë fr. ar; këjo shumë mund të ndryshohet herë pas here me ligjë.

57. — Këshilli i Naltë është i papërgjegjshëm, vose për trathti të naltë dhe për aktet e tij që nuk kanë kundërfirmën e ministrit ose të ministërve kompetentë.

58. — Misët e Këshillit të Naltë gëzojnë imunitetin parlamentar.

59. — Parlamenti nuk mund të rrëzojë misët e Këshillit të Naltë, po paditja e Parlamentit për akte e t'atyne që bijnë nën arti-

kullin 57 sie!! vetiu rrëzimin e tyne.

60. — Këshilli i Naltë është kreu më i naltë i Shtetit, ka komandën e përgjithëshme të fuqivet t'armatisuna, emnon gjithë nëpunsit e naltë të Shtetit, bën dekretet e rregulloret e nevojshme për përmbartimin e ligjvet; po dekretet e rregulloret qi janë në kundërshtim me ligjë, qi e pezullojnë veprimin ase urdhënojnë mosveprimin e tyne janë të paligjëshme dhe mbeten pa efekt.

Bën traktate e marrëveshtje gjithfarësh, po këto nuk kanë efekt pa u pëlqyem prej Parlamentit.

Këshilli i Naltë nuk ka të drejtë të shpallë luftë pa lëjen e Parlamentit, veçse në rasë mprojtjeje.

61. — Këshilli i Naltë detyrohet t'urdhënojë shpalljen e zbatimin e të gjitha projektligjvet të votueme prej Parlamentit.

62. — Këshilli i Naltë mund të thërrasë Parlamentin në mbledhje të jashtë-zakonshme.

63. — Propozimi i ligjvet i përket Këshillit të Naltë dhe Parlamentit, po propozimi i ligjvet, qi sjellin me vete shtesa ase barrë financjare, i përket vetëm Këshillit të Naltë.

64. Asnji akt i Këshillit të Naltë nuk ka vleftë pa kundërfirmën e ministervet kompetentë.

65. — Në kohë kryengritje, lufte të mbrendëshme ase të jashtme, mobilizimi të përgjithëshëm, ase kalamiteti publik, Këshilli i Naltë, nën përgjegjësin e Kabinetit, shpallë shtetin e rrethimit dhe vë në zbatim ligjën relative në gjithë tokën e Shtetit ase në ndonji copë të saj; në qoftë se Parlamenti është mbledhun, duhet marrë autorizimi para se të veket në zbatim dhe në qoftë se Parlamenti nuk ndodhet i mbledhun, Këshilli i Naltë e vë në zbatim, po dekreti i shpalljes së shtetit të rrethimit duhet të përmbajë dhe konvokimin e Parlamentit mbrenda 15 ditvet prej datës së dekretit, për ndryshe shpallja është e pafuqishme.

Dekreti i shpalljes shtetit të rrethimit i paraqitet Parlamentit mbas mbledhjes së tij për anovim ase refuzim, i cilli mbrenda 30 (tridhet) di vet prej datës se shpalljes të ketij dekreti ep ve-

ndimin e refuzimit ase t'aprovimit të tij.

Nji ligjë e posaçme ka me rregullue pezullimin e nenevet të Statutit relativë me lirin personale, të drejtën e mbledhjevet, të drejten e shoqënimit, padhunueshmin e banimit, lirin e fjalës e të shtypit, dhe fshehtesin e letravet.

Këjo ligjë mund të vëhet në zbatim a tănë ase pjesësisht.

Në rasë qi s'ka Parlament thërritet Parlamenti i përparshëm vetëm për qellimet e sipërtregueme dhe këta parlamentarë, sa për këtë detyrë, gëzojnë gjith' imunitetet e deputetit.

66. — Këshilli i Naltë zgjedh Kryeministrin dhe emnon këtë e ministrat e zgjedhun prej tij, po këta duhet të paraqiten përpara Parlamentit jo më vonë se tri dit mbas datës së emnimit tue shpallun programin e tyne *per të marrë votëbesimin*, për ndryshe, quhen sikur kanë marrë votë mosbesimi.

67. — Rrezimi i Kabinetit shkaktohet vetëm prej mungesës së besimit nga ana e Parlamentit,

68. — Në qoftë se kabinetet e emnuem nuk marrin për tri herë rrjesht votë besimi prej Parlamentit, atëherë Këshilli i Naltë detyrohet të mbledhë mbrenda dy mujve Kuvendin kombtar, i cili mbrenda 15 ditve gjykon mbi konfliktin dhe vendon rrezimin e Këshillit të Naltë, apo të përndamunit e Parlamentit. Në qoftë se Këshilli i Naltë nuk e mbledh Kuvendin kombtar mbrenda në kohën e caktueme në këtë artikull, Këshilli i Naltë quhet i rrëzuem.

Deri sa të marrë fund konflikti, qindron në fuqi Kabineti i fundit prej të trevet qi nuk muerën votë besimi.

Kabineti.

69. — Minister mund t'emnohet kushdo, si ka cilsi e ly puna prej ligjës për t'u zgjedhun deputet.

Nuk mund t'emnohen minister gjini prej gjaku të misvet të Këshillit të Naltë deri në gradë të dytë, gjithashtu dy gjini prej gjaku deri në gradë të tretë gjith n'atë kabinet.

Të huejtë prej race, të naturalizuar nënshitetas shqiptarë,

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

nuk mund t'emnohen Minister.

70. — Ministrat hyjnë lirisht në Parlament dhe ndigjohen kurdoherë që kërkojnë fjalën, po votojnë vetëm atë që janë edhe deputetë.

71. — Kabineti është i përgjegjshëm politikisht përpara Parlamentit, solidarisht për politikën e përgjithshme të tij dhe ç'do ministër veçanrisht për veprat e veta.

72. — Askurr urdhëni i Këshillit të Naltë nuk mund të lirojë ministrat prej përgjegjesisë së tyre.

73. — Ministrat gëzojnë imunitetin parlamentar.

74. — Aktet e Kabinetit si dhe aktet e veçanta të Ministrave që janë në kundërshtim me këtë Shtatut, me ligjet e me dekretet, janë pa fuqi.

Këshilli kontrollues i Financave.

75. — Financat e Shtetit kontrollohen prej Këshillit kontrollues të Financave.

76. — Organizimi i këtij Këshilli, mënyra e ushtrimit të zyrave të tij dhe cilsit e misvet që perbëjnë, caktohen në ligjen e posaçme.

77. — Të drejtat e këtij Këshilli janë kontrolli preventiv e represiv i llogarive të gjithë Administratës së Shtetit si dhe ato që caktohen në ligjen e posaçme.

78. — Misët e këtij Këshilli emnohen kështu: Parlamenti propozon një numër dyfish të misvet të nevojshëm dhe Këshilli i Naltë emnon gjysmën e tyre me vendimin e Këshillit Ministrues.

79. — Patundëshmija e misvet të Këshillit kontrollues të Financave sigurohet në mënyrën e caktuar në këtë Shtatut për misët e Gjyqit të Diktimit, me ndryshimin që është vetëm për 5 vjet që prej ditës së emnimit të secilit prej tyre.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Pjesë "D"

Pushteti Gjyqsues.

80. — Gjykatat janë të pavarme. Në të dharunit e gjykimeve të veta nuk varen prej asnjë tjetër autoriteti veçse prej atij të ligjës.

Asnjë pushtet i Shtetit, as ligjislativ as përmbaues nuk mund të trazohet në punët gjyqtoore.

81. — Asnjëri nuk mund të thërritet as të gjykohet prej një tjetër gjykate veç se prej asaj të cillës i përket ligjerisht, me as një mnyrë, nuk mund të formohen gjykata të jashtëzakonshme për gjykime mbi rasa të veçanta.

82. — Bisedimet përpara gjykatave bënë botnisht veçse n'ato rasa kur gjyqtarët e shohin me udhë që të mbajnë dyert e mbylluna n'interesë të qetsis botore e të moralit.

Gjyqtarët vendojnë e votojnë fshehtas, po gjykimet e dhënuna shqyptohen me zâ të naltë e botnisht.

Ç' do gjykim duhet të përmbajë arsyet një nga një dhe artikujt e ligjës ku mbështetet.

83. — Ç' do nieri i pandehun me krim duhet të ketë një mprojtës që prej ditës që vëhet nën akuzim. Në qoftë se ai nuk kujdeset për të marrë mprojtës, atëherë gjykata i a emnon ex officio.

84. — Te gjithë gjyqtarët e prokurorët emnohen me dekret të Këshillit të Naltë mbas propozitës së Këshillit Ministrues në bazë të zgjedhjes së bëmun prej një komisi të posaçme.

Këjo komisi do të ketë për Kryetar Ministrin e Drejtësisë e për misë Sekretarin e Përgjithëshëm të Ministrisë së Drejtësisë, Kryetarët e Gjykatës së Diktimit, Kryeprokuroren e Diktimit e Kryetarin e Gjykatës tjetër më të naltë që ndodhet në Kryeqytet.

Cilsit e gjyqtarvet e të prokurorvet do të caktohen me ligjë.

85. — Gjyqtarvet e prokurorvet u shpërndahen patundëshmija prej zyrës së tyre.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Nji gjyqtar, për asnjë arsye nuk mund të pushohet nga puna kundër dëshirës së tij veçse në bazë të një gjykimi të dhënur prej një gjykate kompetente apo të një gjykimi të Gjykatës së Diktimit për fajë dishiplinore.

Një gjyqtar nuk mund të thërritet në Gjyq për akte që i përkasin zyres së tij pa vendimin e Gjykatës së Diktimit. Vendimi i autoritetit kompetent për të futurit nën akuzim të një gjyqtari siell me vetë pezullimin e tij nga puna në raste të parapara prej ligjës.

Një gjyqtar nuk mund të shpërngulet veçse në qoftë se dëftën më parë me shkrim se e pëlqen vendin e tij.

Një gjyqtar nuk mund të vëhet në pensjon kundër pëlqimit të tij veçse kur të ketë mbushur vjetë të shërbimit apo të ketë kapluar moshën e caktuar prej ligjës, asë kur smundje fizike të mendore të bijnë të pazotit për shërbim. Në këtë rast të mbramë, të vumit e tij në pensjon do të bëhet në bazë të një vendimi të dhënur nga Gjykata e Diktimit.

Mënyra për të futurit nën akuzim e për gjykimin për fajë dishiplinore misvet të Gjykatës së Diktimit, do të rregullohet me një ligjë të posaçme.

86. — Gjyqtarët, në asnjë mënyrë, nuk mund të vehen në dispozitëshmë.

87. — Një gjyqtar nuk mund të pranojë asnjë tjetër nepunësi në Administratën botore, as me rrogë as pa rrogë,

88. — Gjyqtarët janë rreptësisht të ndaluar të merren me politikë.

89. — Vetëm gjyqtarët që kanë cilësi të parapara prej ligjës që do të bëhet, gëzojnë të drejtat e caktuar në këtë mbas të vjetësh shërbimi.

Kapitulli II

Dispozita të ndryshme.

90. — Flamuri komtar është i kuq me shqipe të zezë dykrenshe në mes.

91. — Gjuha shqipe është gjuha zyrtare e Shtetit.

92. — Shteti shqiptar as njuh as ndan tituj fisnikije.

93. — Shteti shqiptar s' ka fë zyrtare.

Të gjitha fët e besimet janë të nderueme dhe lirija e ushtrimit dhe e paktimit të jashtëm të tyre është e shiguruejne.

Feja nuk mund të formojë pengime juridike me asnji mënyrë. Fet e besimet kurrësi nuk mund të përdoren për qëllime politike.

94. — Ndërpretimi autentik i ligjvet i përket pushtetit ligjislativ.

95. — Asnji organizim Shteti nuk mund të bëhet as të ndryshohet veçse me ligjë.

Asnji nëpunsi nuk mund të krijohet veçse me ligjë.

Qarkshkrimet administrative, gjyqsore, ushtrijake dhe të ç' do dege tjetër, si dhe ndrrimet e qendravet të tyre rregullohen vetëm me ligjë.

96. — Shërbimi ushtrijak është i detyrshëm për të gjithë nenshtetasit shqiptarë si mbas ligjës për veç përjashtimeve të caktueme prej sajë.

97. — Asnji e drejtë, ç' fare do që të jetë dhe kujdo që t' i përkasë, nuk mund të krijohet as të shuhet veçse më ligjë.

98. — Të gjithë bashkajapin, në përpjesë të pasunisë së vet për nevojat financjare të Shtetit. Asnji pagë ose taksë nuk mund të vëhet as të mblidhet veç se me ligjë; vetëm kur impozohet ose shtohet taksa doganore e cila mund të mblidhet prej ditës së paraqitjes në Parlament të projektit relativ, e cili duhet të votohet mbrenda në sesjonin në të cillin u paraqit.

99. — Asnji privilegj nuk mund t' i bëhet kurrë përsa u përket pagavet e taksavet.

Ç' do shkarkim a lehtësim do të rrjedhë prej një ligje.

100. — Asnji shpenzim nuk mund të bëhet pa një ligjë auctorizuese.

101. — Asnji rrogë, shpërbllim a pension mbi kurriz të

thesarit botuer, nuk mund t'i lidhet a t'i epet kujt veçse mbas ligjës.

102. — Asnji send prej pasunisë së patundëshme të Shtetit nuk mund të jetërtohet ase të pajtohet për një kohë më të gjatë se tri vjet veçse me një ligjë.

103. — Asnji hua nuk mund të kontraktohet për dobi të Shtetit pa një ligjë autorizuese.

104. — Detyra botore është e garantueme.

Ç'do detyrë e Shtetit kundrejt kreditorvet të vet është e padhunëshme.

105. — Shteti njëh personë morale të krijueme mbas ligjës.

106. — Asnji fuqi e armatisun e huej nuk mund të shkelë në tokën shqiptare veçse me ligjë të posaçme.

107. — Tënësija tokësore e Shqipnis është e padhunëshme dhe toka e saj e pajetërtueshme.

As një ndërrim i tokës s'mund të bëhet veçse me ligjë.

108. — Nëpunës disponibël janë të ndaluem për të gjitha degat e Administratës veçse n'ushtri.

109. — Gjendja juridike e nëpunësve të Shtetit rregullohet vetëm me ligjë.

Kapitull III.

Të drejtat e qytetasvet.

110. — Të gjithë pa ndryshim nenshtetsije, janë të bërësuar përpara ligjës dhe gëzojnë baras të drejta civile, përveç përjashtimeve të caktueme prej saj.

111. — Të gjithë nenshtetasit gëzojnë baras të drejta politike dhe pranohen në të gjitha nëpunësit civile e ushtirake, përveç përjashtimeve të caktueme prej ligjës.

112. — Lirija personale është e garantueme.

Askush nuk mund të ndiqet, arrestohet, të burgoset, të dërgohet në gjyq ose në ç'do mënyrë të pengohet nga lirija veçse në raste të parapame prej ligjës dhe në formën e caktueme prej saj.

113. — Banimi është ipadhunëshëm.

Asnji e hyme pahirë nuk mund të bâhet veç kur dhe si urdhënon ligja.

114. — Lirija e fjalës dhe e shtypit është e garantueme. Censura preventive është e ndalueme.

Konfiskimi rregullohet me ligjë.

Vetëm nenshtetasit shqiptarë mund të nxjerrin gazeta.

115. — E drejta e pronsis, pa përjashtim, është e padhunëshme, veçse kur interesi botuer ligjorisht i vërtetuem e kërkon dhe kundrejt një dâmshpërblimi t'arsyeshëm si mbas ligjës.

116. — E drejta e shoqnimit dhe e drejta e mbledhjes paqësisht dhe pa armë, janë të garantueme, në konformotitet me ligjët të cilat kurr nuk mund t'impozojnë lejen preventive të qeverris.

Shoqënit kurr nuk mund të perndahen për kundravajte në ligjët, veçse me vendim gjygi.

Vetëm në mbledhjet botore mund të ndodhet Policija.

Vetëm mbledhjet përjashta në vend të hapun mund të ndalohen në qoftë se prej mbledhjes lind rreziku i prishjes së qetësis botore.

117. — Fshehtësia postare është e padhunueshme.

Kurr dhe n'asnji mënyrë nuk mund të hapen letrat.

118. — Vetëm nënshtetas shqiptarë pranohen si zyrtarë e nëpunës të Shtetit, përveç përjashtimevet të caktueme me ligjë të posaçme.

119. — Për faje politike, në ç'do rasë, mund të pranohet lirimi me dorëzâni prej zyrës kompetente e cila cakton edhe shumën e dorëzânisë.

Në të tilla faje, paraburgimi kurr s'mund të kalojë të tre muajt prej ditës së burgimit.

120. — Ligjëat penale s'mund të kenë fuqi prapavepruese në favor të pandehunit.

121. — Ç' do mundim trup (to cure) është krejt i ndaluem.

122. — Asnji nenshtetas shqiptar nuk mund t' ekspulsohet, t' internohet asë të shkufizohet veçse me ligjë.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

123. Konfiskimi është i ndaluem dhe s' mund të bëhet veçse mbas ligjës me vendim gjykatë.

124. — Secili ose shumë së bashku kanë të drejtë, tue rrejtun ligjët e Shtetit, t' u drejtohen me shkresë ose me gojë auktoriteteve kompetente, të cilët detyrohen të veprojnë shpejt dhe t' i përgjigjen me shkresë atij qi u drejtohet.

125. — Në Shqipni as blehet as shitet njeri; ç' do njeri i blem ase skllav, porsa të shkelë në token shqiptare, është i lirë.

Kaptinë IV.

Dispozita të mbrâme.

126. — Ç' do ligjë ase dekretligjë në kundërshtim me shkrojnë dhe me shpirtin e këtij Shtatuti, është antikushtetore dhe e pafuqi.

127. — Mprojtja e këtij Shtatutit është e drejta e detyra e të gjithë popullit shqiptar.

Të gjithë zyrtarët e nëpunsit e Shtetit, civilë a ushtriakë qofshin, janë të përgjegjeshëm për veprat e tyre kundër këtij Shtatuti dhe dënohen mbas ligjëvet në fuqi për sa këto parashofin, e për shpërdorim detyre për sa këto nuk parashofin.

Urdhëni i të parvet të tyre nuk i liron prej kësaj përgjegjësie.

128. — Ky Shtatut është ligja themelore e Shtetit shqiptar deri sa Kuvendi kushtetues të mos ketë vendosun Shtatutin definitiv.

Përveç rasës së vendimit të Parlamentit për zgjedhjen e thirrjen e Kuvendit kushtetues, ky Shtatut nuk mund të ndryshohet, as të shtohet veçse me dy të tret e votave të gjithë anëtarëve të Parlamentit.

129. — Ky zgjanim i Shtatutit bën në fuqi prej ditës së shpalljes.

Vertetohet njisija me origjinalin.

8-12 1922.

Kryetari i Parlamentit
Eshref Frashëri.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Parandiesí e Telepatí.

(Shik. „Hyllin e D.“ v. 1922 N. VI, XI.)

Ndollit e bindëshme, qi per shembull rreshtuem nder artikuj të perparëshem, janë të gjitha të vertetueme e të dokumentueme me aq provë e rrethânë, sa me i bâ bâll çëdo kriuke. E tjera tregime na kishim me muejtë me prû, t'ishte nevoja; por këto, kujtojmë, se mjaftojën, per me i a mbushë menden gjithkuej e me e mârre vesht se shka është Telepatija. Tash së na jet tjeter, veç me u dhânë këtyne ndollive një shtjellim.

Shum e gjithnduersh janë teorit, qi pozitivistt e soçem u munduen me qitë per fushë, per me i shtjellue me fuqi të natyrës këto punë kaq të habitëshme.

Ka asish, — nuk mungojën edhë atâ — qi me një të perbuzun plot kreni, qesin poshtë të gjitha faktet telepatike, per të vetmen arrsyë ndoshta, pse atyne s'u ka ra me i sprovue vetë kurrnjiherë; ase pse thonë, se këto punë të bindëshme, së janë fakte rreale, por mâ fort fenomena të shkaktuem prej fantazis së ndeztë; së janë tjeter, veç një këllapë, një halucinacion! — Së po duem me thanë tash se s'është edhë ky shkak nder sa mija ndollish Telepatije, qi kalxohen; por me thanë kështu per të gjitha faktet e dishmueme me mëndyrë mâ të shkëlxyeshmet, me i bâ n'âsgjâ të tana, pa farë nderlikimi, këjo me të vertetë është një këllapë, a mâ mirë të thuesh, një mârri e rrjedhur prej një madhshtije të pa kurrkund shoqe. Per ket çetë njerzsh është i kotë çëdo arrsyetim; së donë mârre prandej aspak në kujdes, pse s'i a vin mundin.

Pjesa mâ e madhja e dijetarëve natyralist, mundohet me e spjegue Telepatin me flujd telepatik. — Fjalë e trillueme, fjalë, qi së difton kurrgjâl Perse, a din kush me na kalxue se shka është njimend ky flujd, e ku rrin me shpi këjo forcë mis-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARILETTI"
SHKODER (2018)

terjoze, qi mundet me bâ udhtime aq të gjata e me krye punë aq të mrekullueshme kû e gjithsi të doet ajo? E po kje se gjindet verte ky flujd nen kupë të kësajë qielle, kush është aj burrë i fortë, qi mund t'i a njesë doren, mund t'a xâjë, t'a lidhë, e t'a hjedhë andej detin, t'a bâjë me shkapercye male e fusha të pamatuna, në mëndyrë, qi ky flujd të shkojë me e kerkue e me e gjetë fill, pa u shmangë kurrkund, njerin, mbi të cilin do të veprojë, njetë qi as vepruesi vetë të shumten e herës nuk e din se kû gjindet; e mandej, si t'a ketë gjetë, me i kallxue fjalën, mendimin, fëtyren, qi don me i paraqitë?!

E shkreta dije, se kû ka vojtë! Të mjerët ata të mârre (materjalist), të cilve u a mbushë mendja, se njeri s'është tjetër, veçse një grumull mishi e eshtnash, pështjellë më një lëkurë, më një thes, por pajisë me ket flujd telepatik, për me mârre e me dhânë me shekull (me tjerë thasë, si aj!) kryq e terthuer! E si të zijt mundet ky flujd i l a n d ë t (materialis), me i a komunikue tjetrit mendimin, një gjâ krejt të thjeshtë, të p a l a n d ë t (immaterialis)?

Por na — çojën zâ'n kundershtrarët, — na s'i njohim fuqit e mëshehta të natyrës. Dija e soçme ka shkue tuj zblue fuqit të reja, hetime të bindëshme, për të cilat, para këtyne kohëve, kurrkuej s'i kishte vojtë mëndja. — Këjo është e vertetë; por do dijtë edhe tjetra; do dijtë se kurrnji zblim, sado i mrekullueshem, qi është bâ deri më sot, a ka për t'u bâ mbas soti, s'u ka rëndesh parimeve t'arrsyes, sidomos atij parimi të patundëshem të metafizikës, qi thotë, se efekti së mund t'i a kalojë, së mund të jetë mâ i madh se kavija, prej kah shkaktohet. Non est effectus maior sua causa. Për ndryshe mund të thomi së list, qi prej natyrës së vet qet gjeth e lënd, ka me ordhë dita kur ka me bâ, në vend të këtyne, zogj e dhën! Por në poshtë parimi i shkakut të nevojëshem, do t'a mbajëm për të mundun ket e sa paradoksa tjerë.

Por është tjetra: simpatija elektrike. Menduen disa

(e çëka së mendon njeri?) menduen se një veprim i fuqishëm i mendes, një mendim i ngulun pa da mbi ndo' i objekt, mund të çojë peshë një kurrent elektrik aq të fortë, sa me mjaftue me e pertri edhe në mende të tjeterkuej at mendimin e jonë. Kishte me dashtë çeta e këtyne dijetarëve me e zhvillue punen e kësajë simpatije tuj e vû baras me at fenomen, qi vertetohet në natyrë, kur dy tela qembalje, të ngrehun në një zâ të njëjshëm, tingllojnë të dy për' i herë, po kje se e prekë kush njenin tel veç më njanen qembale.

Po e xâm edhe na se të gjitha fuqit e natyrës, po u perhapëkan neper mjet të dridhunave (vibracioneve) e se në ket mendyrë po muejika m'u perhapë edhe mendimi. Shumë bukur! Po, Zot, kû kënkë nder trû të njerit aj depo! forcadje elektriku, a dinami aq e mrekullueshme, sa me e nisë e me i dhânë shteg njëj mendimi prej Rusije e në Baltik, prej Australije e n'Angli? — E çëka të bindë edhe mâ teper në ket teori, âsht, se jo vetem idët po mund u hjedhëkan me ket simpatî mënistare, por deri fjalët, fëtyrat, veprimet! Këto janë për' i mend andrra, prrallia për net kazanash! Me thanë, se mendimi i njëj nieri mund t'i komunikohet njëj tjetri, njapernja si shkon fjala me një Marcon, pa kurrnji mjet tjetër, përveç njasajë fuqije, qi pasëka trupi i jonë ne vetveti, këjo âsht një poezi, por jo një dije!

E pra — thotë ndokush — njeri ka elektrik në vetveti, ket e rrëfejnë gjith dijetarët një gojë. — Po; e ka, po e thomi edhe na; veç sa mund të jetë këjo fuqi elektriku, qi muejtëka me pasë njeri, vû këhas me ato veprime tejatlantike, qi këxohen se u zhvilluen nder sa rasa?! Nder këto vjett e mërame, shtypi e prûni si një send fort të rrall, krejt të jashtëzakonshëm, punen e njëj fëmije në Francë, qi bâte m'u ndie të dridhurat e elektrikut më këdo, qi i u hullte nget; por ket fenomen e shkaktote jo ma larg se 2 a 3 metra për rreth veti. 1)

Teorija tjetër, tuj pa se të gjitha hipotezet shkjerojshin

1) Riv. Neo-Scolastica, An. IV N. 1. —

mundohet me i dhënë çashtjes një shtjellim, me k j a r t ë v e g i m.

Mbas kësajë teorie, kjarëveguesi (pësuesi i telepatisë) po e pasëke në vetveti fuqin për me e thithë mendimin e tjetrit, hi-jen, fëtyren e deri veprimin prej atij vendi, kû ndollë subjekti, q i ka punë me të. Kështu q i pësuesi është njëheri edhe auktori i njof-timit telepatik: vetë e terkjekë fjalën e vetë e ndien sendin e larg-të. Për ket arrsyë këjo teori quhet edhe me një fjalë greqishte t e l e s t e s i . —

Po i shtrohena, për hater, edhe kësajë teorie: po e xâm se e pasëka pësuesi i telepatisë edhe ket forcë të mrekullueshme me e ngrehë kah veti prej së largu, kûdo q i kjoftë, mendimin e tjeterkuej; veç po pëvesim na një punë: Kush i ep shka, ase, shka është aj gjâsend, q i e shtyn ket pësues me e sjellë kujdesin e vet shi atij krahi e me e drejtue ket fuq i terhjekëse kah aj nje-ri, q i gjindet, Zoti e din, se në çë skâj të këtij dheu? Mësues t e t e l e s t e s i s , mjerisht nuk na e kalxojën ket shka. E pra, kishte me kënë nevoja me e kalxue!...

Por, u trillue edhe një shteg tjetër: t ë d y z u e m t e p s i k e s . I dhân lëjen — për t i m e n d t ë guzueshem këta dije-tarë! — njerit m'u dyzue, m'u dâ pa tjetër praj vehtjes së vet, me marrë rrugat kryq e terthuer neper botën mbarë, me dhënë lajme e me vëprue si të jetë nevoja, e së mbrami, pa i h i f e r r ë në ka-mbë, me u këthye në shp i e me kalxue shka ka pa e ndie!

Së na duket e arrsyeshme t'i lodhim lexuesit, tui persritë shka thâm për teori tjerë; veç kishim me dashtë m'u sjellë kah ata zotni të dijshe me m'u thanë: A kishi me pasë njësin me na kalxue, se cila është ajo pjesë e njerit, q i shkëputet prej vehtjet e ëndet poshtë e perpjetë për me marrë e me dhënë me shëkull? Na e dijëm e e dijën të gjith se njëri është i përtham prej shpirti e korpi. N'at ças q i njëni të shkëputet prej tjetrit, njëri s'është m a njëri: aj des pa tjetër. Në tjetren anë prej filozofije e dijëm se shpirti, pors i send fare i thjeshtë, i palardët, së mundet kurrsi m'u d a n d e r pjesë. Këtu së ka tjetër; po na me thanë se shpirti u da-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARTIN BARLETT"
SHKODER (2018)

ka dysh, a por njeri po pasëka mâ teper se një shpirt. Perispirititi i spiritistive, linga shahira e Budistive, e parimi i teofistive, që donë me thënë se njeri ka tre shpirtin; janë një pluhun sÿsh, trillime të pa kund thembel e që së meritojnë m'u marrë në kujdes aspak, mbasi çdo filozofi me 'i farë randësije i perbuzë.

Mâ tjera teori të ndryshëshme, ase edhë gati të njinjishme me këto, na kishim me muejtë me rreshtue këtë; por, kah njena mâ fort se tjetra, në vend që me na dhanë një dritë, na e pështjellonë edhë mâ zë çashtjen, po i lëm m'anesh, tuj mendue se arrsyeya e shëndoshtë e çdo njeri mjafton me i qitë poshtë të gjitha, pa farë të vishtire. Asht koha pra, t'a diftojëm edhë na at gjygin e jonë mbi punë të bindëshme të Telepatisë.

Per ball këtyne ndollive arrsyeya e njerit ngelë e ligshme; rrin tuj vrojtë faktin e sigurtë, pa muejtë me i dhënë kund një shtjellim, që t'i a mbushë mendën. Mëndyra, me të cilën zhvillohet Telepatija, kahdo t'a sjellim, është e jetë e mbinatyrëshme. Fuqija e natyrës së mund të kryej punë të mrekullueshme vetëm me një masë e rend veprimi, që Krijuesi i tija. Tash, me veprue për së largu (actio in distans) mbi tjetërkënd, pa pasë kurrnjë mjet të mjaftueshëm, që i lidhë dy skajet (si janë b. f. telat për telegrafë a shkëndija elektrike për Marcon); këjo punë i shkapercen kufijtë e natyrës, kalon në e huejen. Prandej faktet e mbinatyrëshme, të mbinatyrëshme do t'a kenë edhe shkakun e mjetin e veprimit të vet. Efekti do t'i përgjigjë shkakut, që i ka dhënë të shtymen e shkazin e të ndonunit.

Mbasi ndër rasa të Telepatisë natyra së ka punë, doemos lypet, që përposë vepruesit e pësuesit të një edhë një lënë s tjetër i arrsyeshëm e kÿ s'është, as së mund të jetë tjetër, veçse një shpirt. Asht një shpirt i arrsyeshëm, pajisë mbas nevojë edhe me trajta njerzore; pse vetëm kÿ mund të flasë, e mund të veprojë me ndergjegjë të plotë të tjalëve, që thotë e të veprave, që bân. Asht shpirt, pse vetëm shpirti është i

zoti, per natyrë të vet m'u gjetë më një vend, sado të largtë ças me ças. Asht i arrsyeshem, pse nder një miljard e gjysë banorësh, qi jetojnë mbë shekull, aj e gjën at njerin e vet, me të cilin ka punë, e prej një skâji e në tjetria të dheut, aj vjen e kryen, shka don me krye; punë të gjitha këto, qi i çon në vënd mât shpejt, të thuesh, se vetima, a të hapunt e dritës.

Permbasi pra, shpirt nuk ka tjeterkush veçse Zoti, ëjët (e mirë a të këqì) e njeri, na faktet e Telepatis jemi të shternguem t'i a pështesim ndonjënit nder këta tre shpirten.

Pàm ma nalt se shpirti i njerit sa të jetë gjallë së mund të shkëputet prej trupi, per me dalë e me veprue jashta vehtjes së vet, perpa e shkaktue deken e vertetë të njerit. Sa per shpirten, qi kan kalue në jetë tjetër, së do t'i a hajë mendja kurrnji njeri të arrsyeshem se Zoti po u ep lëjen me dalë prej amshimit e me u endë neper shekull, pa një qellim, e sidomos per me krye pûnë, qi me miete tjera mât të përdorëshme e të rregullshme mundet Aj vetë me krye. Nuk jet tjetër atbotë, veçse me e rrëfye se nder rasa telepatike, a është vetë Krijuesi, qi neper shpirten, sherbtorë besnikë të vet, u vjen rreth kreatyrëve të shkreta të kësajë bote; ase, per lëje të Zotit, shpirtent e mallkuem, djement, vînë me e trazue e me i mbetë më qafë njerit, qi shtegton mbi rrugë t'amshimit.

Si per njënin, si per tjetrin shkaktues të Telepatis, arrsyēja nuk gjën farë kundershimi; mun e sheh të perkusht ket mjet mât së miri, me rrelacjone, qi njeri ka me këta këna të mbinatyreshem. Edhe njimend. Kuej i duket e paarrsyeshme, qi Zoti, Hartuesi i gjithshkahes e Ati i njerzve, të marrë pjesë nder do rasa të vëçanta, e t'u vîjë në ndimë të bijve të vet me ndonjë lajm, të shëndritun, dukë, a tjetër?

Zotin, tuj e vû njerin mbë shekull, s'â mirë t'a kujtojëm, se mât së ka farë kujdesi per të. Aj i Lumi së mund të bâjë me njerz si një barì, qi rrethon në vash berret e veta e mandej s'e çan ma kryet per to. Na jemi bij ma të dashtunt e Tij e qellimi

i Tij âsht, qi të gjith të mërrijëm me perbâ në jetë të vertetë, një familje të madhe, të lume, të padekëshme.

E sikurse spjegohet veprimi i kujdesshem, qi neper shpirten të mirë, neper Êjë, zhvillon Zoti per ndimë e dobî të njerzve; kështû, pa të vishtirë spjegohet edhe veprimi mënistar i shpirteneve të këqî. Me lêje të Krijuesit, i mallkuemi, sikur s'i hiqet qafe njerit të shkretë, per m'e bâ m'u bjerrë, si vetin, me sa trazime tjera të permbrendëshme, me sa tundime e ngase per mëkat; kështû s'âsht per t'u bindë, në kje se perdorë mjete tjera, per në të çuditshme, të cilat s'i kalojën fuqit e natyrës së tij, tuj kënë aj një shpirt i thjeshtë.

Vec këitû â nevoja, qi njeri, tuj u gjetë në të perpjekun me kënës të mbinatyrëshem, mos t'a shtjÿjë çashtjen m'â pertej, tuj dashtë m'u sigurue rasë per rasë, se kur ka gisht nder këto Telepatî Zoti e kur anmiku i Tij. Rrethânët, rrjedhët e qellimi i faktit telepatik, mund të na qesin të shumten e herës në rrugë, per me gjykue se prej kah vînë. E por kur gjygji i të damit s'âsht i kjar-të, atbotë, njerit i duhet t'a sjellë vrejten kah ligshtija e kuptimit të kufizuem të vet, t'a njohë vetin e të rrëfejë se do punëve, si këlyne e sa tjerave të natyrës, nuk u a mërrîn. T'u a lājë ndo'i send edhe gjygjeve të Zotit, të cilat, sa të rrënojmë mbi ket shekull mjerimi, kan per të mbetë të pakuptueshme, të mbëlueme prej një rëje të bardhë misteresh.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Hydrogafi.

Njehsim aproksimativ mbi reservoirat e perditëshem.

Mbasi m' është dashtë me e krye ket çeshtje per projektin maximun të centralit idroelektrik mbi Lumin Arzen, e tue pasë një risolucion grafik qe më duket origjinal e i shpejtë, per teknik e per persona të dishme të cillavet mund t' i interesojë çeshtja, po paraqes solucionin e dhëun prej mejet këi problemi.

Problemi është ky:

„Çfarë force mund të nxjerret në ditë prej një reservoirit „të caktuem, t' ushqyem prej sasis s' ujit me rrjedhje të njohtun „(sasia e ujit në ") per një punim (funkejonim) të vijueshem“.

Dihet qe studimi i vertetë i kësaj çeshtje mund të bahet vetem at herë kuër të caktohet kondita e gjendjes së reservoirit. Per me ba ketë duhet me ditë në funkejon të naltësis të zbrazunimit të reservoirit, si syperfaqen (area) e secjoneve të ndryshme të reservoirit, ashtu dhe sasin e pergjithshme të derdhun prej reservoirit. Por në të parin njehsim maximum nuk është e mundur me zberthye kiarisht problemin, mbasi pergjithsisht nuk dihen mirë dimensjonet (ndryshimet) e reservoirit. Prandej duhen marrë vetem risolucjone t' aferme. Solucjoni i marrun prej mejet nuk është tjetër vetem një vertetim. Prandej, po e xam se dihet forca qe mund t' japin reservoiri, e të vertetohet qe shumë e vuëme mjaftoa per konditat e çeshtjes.

Per ketë po e xam qe forca e dhëun prej reservoirit asht A (kual dinamikë) dinamik. Po emhojmë n. naltësiën e ujit të ndalun prej pendës.

Po e xam edhe qe kemi ba njehsimin e syperfaqevet të reservoirit të cillat kan naltësiën e ujit të ndryshme në reservoir.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

P. Sh. t' jenë:

S_0 syperfaqja e reservoirit në naltësiën h -qe thame më parë.

S_1 " " " " " " $h_1 = h - 0,50$ metra.

S_2 " " " " " " $h_2 = h - 1$ meter. etj.

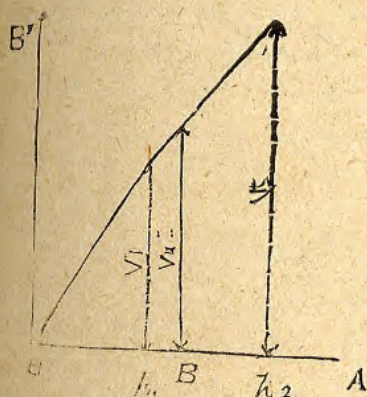

Fig. 1

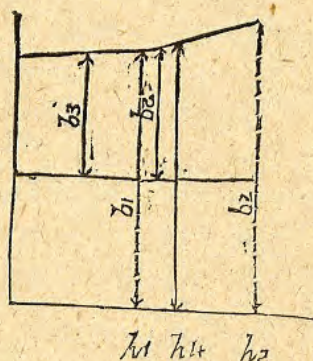

Fig. 2

Kuër të kemi këto syperfaqe mund të gjindet lehtësisht sasia e ujit qe del prej reservoirit (v_1, v_2, v_3), kuër naltësia e ujit në reservoir ndryshon prej h në h_1 , prej h_1 në h_2 etj.

Per me pasë ketë mjafton me njehë sasin e ujit të një prismi qe të ketë per naltësi ($h - h_1$), ($h_1 - h_2$) etj. e per syperfaqe të kenë medien arilmetike $\frac{S_1 + S_0}{2}, \frac{S_1 + S_2}{2}$ etj.

Tue bajtë (mas qe të zëgidhet një shkallë e caktueme) mbi linjen e ndrejtë O. A. çmimet h, h_1, h_2 , etj. e mbi linjen e drejtë O. B. sasinat e gjetuna v_1, v_2, v_3 , t' ujit, kemi të thvrehen (spez-zata) në fig. 1 e cilla paraqet „sasinat e ujit të dhanuna prej re-servoirit kuër naltësia e ujit kalon prej h në h_1 e në h_2 etj.

Prej kndej mund të dim cilli asht t' unitit maximum i li-velit t' ujit në reservoir. E me të vertetë: po e xam qe centrali të veprojnë (funekjonojin) per a ora të ciles prej 24 orash, per një reservoir të perditëshem kemi me pasë, qe reservoiri do të mbu-shet nder (24— a) orat qe centrali ka pushim. Fash po e xam qe

DIBLLOTEKA PUBLIKE
MARIN BARLETI
SHKODER (2018)

Lumi të ketë një sasi ujë prej $m^3 b_4$ në ", sasia e ujë që Lumi jepë ndër (24—a) orash është:

$$b_4 \times 3.600 \times (24-a) = V_4 \text{ m}^3 \text{ ujë.}$$

Tue baktë këtë çmim si naltësi mbi të damen (spezzata) në fig. 1 kemi me pasë pikën C të cilës i përshkruhet si çmimi O B i naltpermendun. Kshtu (O B) t' ulunit maximum i nivelit t' ujë në reservoir kishte me kenë i caktuem.

Tue pasë këtë, mund të dalim në vërtetim.

Përgjithsisht kemi caktue:

- forca e centralit A
- orat e punimit të centralit me të gjithë fuqinë a.

Në baze të forcës A mund të njehsojmë cilla është sasia e ujë që reservoiri do të qesin në ", tue ndrysho nivelin e ujë prej h në h_4 .

Prandaj kemi me vue formulën " forca e duhur në HP. është një njësi sà (= $\Rightarrow$) shuma e e naltësiës të rrëxuemit e vueme në decimeter x sasin e vueme në m^3 " o se

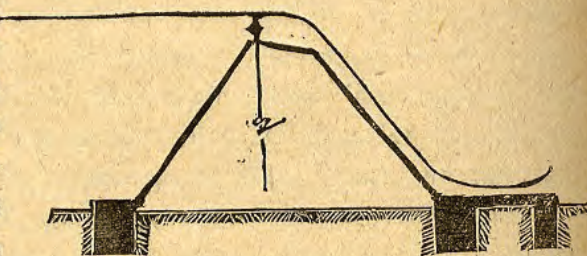

Fig. 3

sasia që kerkohet që i përgjeth naltësiës h rrëximit.

$$A = bh \quad \text{prej kahë } b = h$$

Analogisht kemi me caktue:

$$A = h^2 \quad b^2 = h^2 \text{ etj.}$$

Prej kndej prà mund të ndreqim të damen (spezzata) si në fig. 2 e cilla paraqet „sasinat e përgjithshme të dhanuna prej reservoirit për me pasë forcën A kur naltësia e të rrëxuemit ndryshon prej h në h_2 “.

Kjo sasi e përgjithshme është shuma e sasis që shifet në b_1 e dhanun prej Lumit, e të sasis së dhanun prej reservoirit.

Prandej në kjoftë se prej kësaj sasi të pergjithshme rrëxojmë sasinë e njoftun e të gjithmonshme b_4 , kemi me pasë të kthyem e bame në figuren e cilla paraqet " sasinë e dhanun prej reservoirit vetem për me pasë forcen A".

E që në vertetim.

Me vertetë prej figures 2 shohim se në sà leveli i ujit kalon prej h në h^1 , sasia e dhanun vetem prej reservoirit asht një një si b^1 . Por në fig. 1 shohim që në sà leveli i ujit kalon prej h në h^1 , sasia e pergjithshme e ujit të dhanun prej reservoirit asht një një si b^1 .

Prej kndej rrjedh që centrali mund të funksjonojnë:

$$\frac{v^1}{3.600 \times b_3} = d, \text{ ora.}$$

Analogisht, në sà leveli i ujit kalon prej h^1 në h^4 , fig. 2 na difton se sasia e dhanun vetem prej reservoirit asht një një, si b_3 në sà sasia e dhanun prej reservoirit asht një një sa $v^4 - v^1$ e prej ktej

$$\frac{v^4 - v^1}{3.600 \times b^5} = d^2 \text{ ora.}$$

Prandej po e xam.

në kjoft se $d^1 + d^2 = a$ ora punimi me të gjith forcen, problemi asht i dàm për mëndyrë që forca e vueme A asht vertetë ajo që mund të mirret nga reservoiri.

Në kjoft se $d^1 + d^2 = a$ atëherë duhet fillue rishtas tue ndryshue forcen A të gjetun.

Por të vrehet që mos të ndryshojn fig. 1, tue ndryshue A prej kndej ka me mjaftue me ndrue fig. 2, çka mund të bahet shumë lehtësisht e me të shpejtë.

Tue folë matematikisht, në vend të konceptit integral në këtë vertetim ($\int_a^h$) vehet ay i qjutun somatoria ($\sum_a^h$) e metodi i lartpermendun ka me dalë prandej aq ma i mirë, sa ma të vogla të jenë ndryshimet $h - h^1, = h^1 - h^2$ etj. praktikisht kan me kenë njisojit këto ndryshime d. m. th. tue vue $h - h^1 = h^1 - h^2 = \dots$

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

të gjithmonshme.

Ndoshta exposehi i kti vertetimi mund t' ju duket i gjatë, por me e vërtetë mirë, mund të kryhet lehtësisht e nuk lypë vetëm një kohë të shkurt e njehsime të lehta.

Do të dihet që për me bënë njësim definitiv duhesh me pasë një riljev të vertetë (exacte) mbi zonën e reservoirit, me gjithë të kthymet që i pershtaten nivelit; duhesh edhe me shikjue të bjerrunat që mund t' jenë për filtracion e n' avullime.

Ing. M. Silva.

Kanûni i Lekë Dukagjinit.

(Shkruen A. Shtjefni K. Gjeçov, O. F. M.)

— Rishtypja e e perkëthymja në gjûhë të hueja janë të ndalueme fare. —

(Kqyr Numrin e Marcit Vjetë IV, fq. 127).

KRYE NJIZET' E I PARË.

Beja.

Nye i I.

„Perte bën, nuk shtÿhet mlleni“. 1).

„Bë e së ka pertej.“

„Beja lãn gjaqe“.

„Gjân të djerrne e gjau të rupne, beja i vên për udhë.“

1). Omnis controversiae finis est iuramentum. (Shë Pali Hebrejve, VI.)

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

„A bèn, a gjân.“ 1).

§. 887. — Beja është një sjellje besimtare, për një të cilës njeri, tuj dashtë me dalë së keq prej një zhgarkimit të dhunshëm, do të perkasë me dorë një shëj të besimit, tuj e grishë emnin e Perëndis në dishmi të së vertetës.

§. 888. — Kjo dorë bejet është e vrrenueme prej Kanunit të Maleve të Shqypënis, si për të dëllur prej zhgarkimesh, si edhe për të lidhur beset.

§. 889. — Bën nëgojesh Kanuja as s'e pelqen, as s'e tumirë, e për të dëllur prej zhgarkimesh, lypset do e mos, që të bëhet beja mbë një shëj besimit, e të perkitet me dorë.

§. 890. — Beja e Shqyptarit ka dy punë para sysh: a) thërret Perëndin në dishmi të së vertetës; b) i nënshtrohet randimit të ndeshkimeve të jetëjetshme, e gjobës së kohshme kah Kanuja.

Nye i II.

Beja mbë „Gur“, e beja mbë Kryq e mb' Ungjill.

§. 891. — Beja e maleve të Shqypënis është dy mëndyrësh:

a) beja mbë „gur“ me Kanû, 2)

e b) beja mbë Kryq a mb' Ungjill.

§. 892. — Beja mbë „gur“ kah Kanuja, është nder më të randat e ma të mnërshmet bë të njëj Shqypitari i Maleve.

§. 893. — Kanû është që, po desht me u dëllirë prej një zhgarkimit mbohuesi, do të bëjë bë a mbë „gur“, a mbë Kryq e Ungjill.

§. 894. — Betarë a Poronikë njëfen disa „dorë bejet“ që do të perkasin Ungjillin, e disa tjerë çehen për më ndigjue bën në Kishë. (Dukagjini)

§. 895. — Bët mbë „gur“ bëhen.

1). Eum a quo iusjurandum potestur, solvere aut jurare cogam. (A. Gell. Noct. Att. X. 15)

2) Mbi bët mbë gur, tash flas.

- a) per me u dëlirë prej një zhgarkimit;
b) per me u lidhë me besë kundra hjekëve e
trathitve të vendit;
c) per me ndëjë gati e me u bënë ball kercnimeve e rreziqeve të perbashkëta.

Nye i III.

§. 896. — „Bënë hup, thotë Kanuja, e jo bënë merr.“

§. 897. — Bënë do t'a bëjë aji cilli i bjen m'boh zhgarkimit.

§. 898. — „Mboh! ka bënë“. — „Mbohuesit i bjen beja.“

§. 899. — Zhgarkuesit s'i nepet beja e nuk i bjen beja, edhë pse ndoshta e ka pa me sy bënëqin a tuj vjedhë a tuj vrà.

§. 900. — Rrëfata e Kanunit është të mos t'i nepet beja atë që kjahe, për arsye që, ke së ja priton zhgarkimit, së kishte me ja pritur as bënë, veç t'i dalë me marrë.

§. 901. — Të parit i lëhet të shofë bënë, e të dytit të bëjë bënë.

§. 902. — Kanuni thotë: „Beja nuk merr“ e „Marrësit s'i bjen beja“.

§. 903. — Porse, tuj kenë se, mbas parimit të Kanunit: „Cubi është me bënë mbënë krah“, si për me ja shëndoshë zëmbren të zotët të gjatë së hupun, si për me ja mbëledhë për të pandehunit, Kanuja ka lënë që t'i njëjet beja me Poronikë.

§. 904. — S'i nepet as s'i gjegjet beja atë që don me la vedin pa Poronikë, sepse „Uku e lëpin misht e vet, por të huejin e han“.

§. 905. — Parimi i Kanunit është: „Vedin me lënë me bënë, s'i gjegjet kuje“. —

Nye i IV.

„Beja merr gjatë vetë.“

§. 906 — Pak rasë rasë janë që Kanuja e ka pa me udhë

me lanë qi të „marrë beja“.

§. 907 — Per gjâ të hupun me shêj, e qi mund të dëshmojën edhe tjerët se është e tija, qi e lypë prej atë në dorë të cillit e gjet.

§. 908 — Edhë n'i rafët mboh aj të cillit ju gjet në dorë gjâja me shêj, Kanuja së ja xën, e beja s'i nepet.

§. 909. — Po s'u gjegj me ja dhânë gjân të zotët, i zoti do të bâjë bën se është gjâja e ti, e gjâja do t'i nepet.

§. 910. — Po kjau kush ndo 'i detyrë a uhâ mbë të dekunin, per të cillat së din a don me i hupë prindja e të dekunit edhe pse i bin mboh, parimi i Kanunit është: „Mboh in per të dekun, Kanuja s'e xën“.

§. 911. — Edhë në ket rasë „Beja merr“, d. m. th. se zhgarkuesi do të bâjë bën.

§. 912. Per çdo ankesë qi të bâhet mbi të dekun, beja do të bâhet mbi vorr të ti.

§. 913. — Më ditë të dâme si zhgarkuesi si prindja e të dekunit, do të gjinden te vorri i të dekunit mbi të cillin kjahet uhaja a detyra.

§. 914. — Zhgarkuesi do të marrë gur e dhë prej vorrit të dekunit, do t'i vënë mbë cup të krahit, e do të sillet tri heresh rreth vorrit të dekunit, tuj folë këto fjalë të cakëtueme per këso bësh:

„Une.... kaq e kaq uhâ a detyrë kja mbi ket të dekun, e në kjofsha tuj ju zhgarkue, e bajsha në ket e n'at jetë me gur e dhë gjith kah kah ka shkelë kamba e ti sà kje gjall!“

§. 915. — Si të bâjë ket bë zhgarkuesi, uhâ a detyren qi kjân mbë të dekunin, do t'a lajën prindja e ti.

Nye i
Beja per derë

§. 916. — Kanuja e ka lanë shtekun të lirë qi të nepet

beja edhe per derë.

§. 917. — Në bërë per derë, do të betohet i zoti i shpīs n'emen të vet e n'emen të gjindes së shpīs.

§. 918. — Më bërë per derë, i zoti i gjās së hupun, nuk kà tager me i vû në bërë edhe gjinden e shpīs, si t'i bâjë bën i zoti i shpīs, n'emen të tyne.

§. 919. — Më çdo bërë, granija e fëmija janë të jashtuem prej Kanunit.

§. 920. — Aj qi nep bërë, per derë, ka tager me lânë per bërë me Porotë at shpī mbërë të cillen i kjan zembra mâ fort.

§. 921. — Po e veçoj një shpī i zoti i gjās së hupun, per me i dhânë bërë me Porotë, do të veçojën edhe sa shpī tjera në katund qi kan me ju dashtë per Poronikë, se mbërë dy bërë, nuk mund të çojë kend.

§. 922. — Edhë në bërë qi nepet per derë, do të bâhet beja per vedi, per gjinden e shpīs e per „Sedije“.

Nye i VI.

Beja në krye të djelmve.

§. 923. — Beja qi bâhet në krye të djelmve, njefet nder bërë të rânda, edhe âsht e ligjshme kah Kanuja.

§. 924. — Pò ju lyp kuej beja në krye të djelmve, do t'a bâjë, e do të ja shëndoshë zembren zhgarkuesit.

§. 925. — Si t'a dajën ditën e bës, shgarkuesi, do të shkoje te shpija e të pandehunit, e ky, sa djelm mashkull t'i ket nden kulm i mbëledh tubë, u afron krenat, i pështetë duert mbi krenat e tyne e bân bën: „Pasha kryet e djelmve, nuk të kam bâ q'at rreng per të çolin më të beditë e as nuk di se kush t'a ka bâ“.

§. 926. — Perte kësaj baje, shgarkuesi nuk kà tager me rrekë të pandehunin me bërë tjera.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Nye i VII.

Beja me „Sedije“.1)

§. 927. — „Maja e bës, është „sedija“ (s'e dija).

§. 928. — „Beja t'a njet edhe „sedijen.“

§. 929. — „Beja së ka skâj, por së bân perbishtnime.“

§. 930. — Sedija është një mjet që Kanuja e ka vû për parim, për me ja rrudhë për katundit, që mos të bâhet kush hjekës i gjâs së shoqnis a të kuejdo.

§. 931. — Sedija lypet pa ndryshim në çdo bër.

§. 932. — Edhë pse së vodh as vrau aj që bân bër, por ndoshta ka ndër a edhe din se vodh e vrau, i vëllai, i kushrini a kush tjetër.

§. 933. — Kur të bâhet beja, do të thohet: „as vetë, as kush i shpîs s' ême, e së di së kush të vodh a të vrau.“

§. 934. — Prandej ka vû Poroten Kanuja, që tuj shkue në bër gjith aj njeri, mos njani, tjetri e i treti, mund të din ndo' i send kû prej të ndiemit, a prej të pamit të një shêjit, e se nuk do t' a shesin shpirtin tuj e lla me bër të rrêjshme një njeri.

§. 935. — Si të bâhet beja me „sedije“, së ka tager kush me ju beditë mla për at vjedhni a gjak të hupun as të pandehunit e as Porotës. Do të shkojë gjetime blla hetime për gjâ a gjak të hupun. „Bër mbi bër, Kanuja së bân.“

§. 936. — Po së muejt kush me blla bën me „sedije“, së do të shkojë në bër, tuj mendue se gjindet në peshim para Perendis, e se beja e rrêjshme, posë që ka rrên kah shpirti, ajo ka ndeshkimin e faqen e zezë për mrapa po u hetue 2)

1). Non fur solum, sed et ille reus tenebr, qui furti conscius, quaerente possessore non indicat. (Glos. ord. c. 29. col. 17.)

2). Perjurii poena divina exitium, humana dedecus. (Cicero, de Legib. c. IX.)

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKUDER (2018)

§. 937. — Do të flasë me ndonjanin prej Pleqsh, qì t' a ndalin Poroten, të mos të shkojë në bënë; do t' u kallxojë bâkeqin e t' a vën per udhë të zon e gjâs a të gjakut të hupun.

§. 938. — I zoti i gjâs a i gjakut permbas hulumtimeve të përtëjme, do t' u lypin arsye si mbas Kanunit.

§. 939. — Po së ju vû, i zoti i gjâs a i gjakut ka tager me e vû në bënë, a po i duel Kapucari, do t' i pergjegjet detyrës, edhe kapucaris.

§. 940. — „A bën me „sedije“, a gjân, a cubin.“

§. 941. — Dedëjen në bënë s' e bân Kanuja; po s' u gjegji kush me bâ bën me „sedije“, Kanuja e mban per fajtuer; pra, a bën me „sedije“, a me lâ gjân, a me kallxue bâkeqin, mos pasët ky gisht n'at vjedhni a vrasë.

§. 942. — Parimi i Kanunit së lot: „Maja e bës asht „sedija“, e „Sedija“ xjerr gjân.“

Nye i VIII.

§. 943. — „Shka të merret me bënë, i jet atë qì e muer.“ — „Permbas bejet, t' i vën kumbonë (berrit); permbas bejet, t' a ngasin n'arë (kân).

§. 944. — Janë fjalët e Kanunit, jo pse i pelqen, por pse së kâ si me ja njitë grremçin, si të lahet me bënë.

§. 945. — Kanuja jet dalë në këto rasë, e prandej ka mbehtë fjala: „Mos të ndeshët Zoti mbë bërëjshmin!“

§. 946. — Per të shmangun të çdo dyshimit të Bës së rrëjshme, Pleqt e gjygjit do të çilin sût, tuj zgjedhë njerez të ndershem per Poronikë të njeftun, mbë të cillët varet beja e drejtë.

Gjoba e bës së rrëjshme.

Nye i IX.

§. 947. — Po duel në i bënë zembrak, edhe i prin të zotët mbë giâ të vet, permbas bës së rrëjshme, aj do t' a lajë

gjân të dyfishueme, e gjoben e bës së rrëjshme, e mbi këta Kanuja ja njet vulen e shnjërzimit brez mbas brezit mje në shtatë faqe.

§. 948. — Po duel Kapucari mbas bejet, Pleqt do t'a shqyrtojën mirë, e do t'a rrmojën pa të ngutun.

§. 949. — Si të dalë Kapucari i mirë, i drejtë e me shëje të sigurta, cubit a gjaksit i brumbullakzohen në derë Pleqt, Kantundi, Poronikë e Kapucari, edhe e zbatojën Kanunin mbi at bërëjshmin.

§. 950. — Ndeshkime mbi bërëjshmin janë:

a) do të lajë të zotët të gjås dy per një; 1).

b) „ „ „ këpucët e Kapucarit;

c) „ „ „ 100 desh e një ka, po kje beja më 24 Poronikë e 500 grosh Derës së Gjomarkut. — Po kje beja nen 24. Poronikë, gjoben e merr katundi.

d) do të shkojë te Kisha me u zgjidhë prej bës së rrëjshme me gjith Poronikë.

e) Do të lajë ka 500 per krye Poroniku, pse u prîni në bërëjshme tuj e dhunue Kishen. — Këto të holla, cubi do t'i lân mbi lëtër per Kishë.

Lajme.

Rrokull Botës.

Terri per të cillin na ra rasa me t'hanë sa bereso se shko-te tuj mlue gjithkahë Europen e të thuhesh botën mure, kje ndritë tash së vonit disi pa pritë prej do ndollis të colat mund na e

1) Per gjak së ka dypenajihen por chimin e gjakut, si mbas Kanunit.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

çilin, disi mostjeter, zëmren kah uzdaja. Na po jau kallxojmë le-
xuesve sa mâ per shkurt.

E mâ parë një herë po permëndim punen e Orjentit pse,
si thotë francezi, à tout seigneur, tout honneur!
Mustafa Qemali me të vett duket se do t'u bindet arsyevet që pa-
raqiten Aleatt e shpejt perfaqësuesat e Angorës do të perpiqen
edhe një herë për të ndrequn të gjithë njatynë çashtjeve të cillat
jo vetëm paten me të pezull, por kjene gati kah i napin shkas një
luftës së rë. Letra me të cillen Angorast thirren me marrë pjesë
në Kuvënderin e ri, që do të mahet në Losanë, është perpilue në një
mndyrë fort t'ardhshme e bujare. Kjo leter nuk nëp të shkoqitur
më çka kje folë e veprue prej peritëve e Aleaive në Londer, por
permëndë vetëm pûnët pergjithsisht e nuk lidhë kurrnjane nënder
qeveri që kanë me çue njerz të vet në at kuvënd. Në ket leter, ma-
ndej, nuk janë permëndë jo veç, por xëhen si të perjashtueme
disa kerkime të perparëshme më ekonomit. Por me gjithkta nuk
mund thohet për ket çashtje se ujët nuk janë turbull, pse nënder
turke ka bërë aq pershtypje të keqe sidomos pûna e shvillimit
që duen me të dhënë Aleatt çashtjes së detyrës botnore të Turqisë,
sa fletorja „Taninîne“, masi kritikon idhtas vëndimet e bërë në
Londer, shkruen: „Për në kjoftë se dokumenti zyrtar nuk e ndreqë
fare të pershtypjen e keqe që ata kanë lënë, na e shofim pûnë kole
me bërë udhtim tjetër për Losanë.“ Shkurt: pesimizmi, me gjithqë
atë-këtë ndritë ka një rreze uzdajet, nuk është voglue: ata të Ango-
rës thonë se fli tjerë nuk mund bëjnë më.

Tu j kalve prej një skajit në tjetrin, të dalim tash në Ger-
mani kû çashtja e Ruhrit man pezull jo vetëm disa Shtete, por
Europën, por botën, si mund e pane ata që ndodhen çashtjen
ndermjet të Stinnes e të gjyqitarit Gary kryetar i „U. S. Steel
Corporation“, në të cillen i ra rasa Amerikës me dishnue se kurr-
një shoqëri amerikane nuk mund do të zotrohet në një bashkëve-
prim për permirsimin e gjëjes ekonomike në Europë, pa u ndreqë
puna e shperblimeve ndermjet të Francës e të Germanisë. Kance-

Ijleri i Germanisë udhtoj tash vonë për Bavjerë. Këtë udhëtim e ndoq shumë kush me interesë të madhe, masi ishin kënaqësi përhapë fjalë gjithfarësh mbi të prirjen e bavarezve ndaj Republikës. Por në rastin e kësaj udhëtimi u pa edhe një herë më tepër se nuk janë ndryshime, megjithatë për tash, ndërmjet njerezve të qeverisë bavareze e të autoritetit qandruer; se është kot me pasë sot një uzdajë të shprehur të Bavjerës prej Germanijës, pse populli gjerman, është tash u përshkruar nëpër një provë e cila është jo vetëm më e rëndësishme që mund shenjojë historia e tij, por edhe historia e ç' do popullit fisnik. Prandaj don të thotë edhe se çështja e Ruhr-rit jo ka më marrë fund si e lypë drejtësia, as nuk ka më marrë fund aspak, me dam të shumë kësaj, pse lajmi se komunistët rus u kanë dërguar puntorëve gjerman 8.000 tonelatë grunë, është një shprehje që, për ata që duan me e marrë vesh, mund na përkujtojmë për shumë punë të ardhshme. Njëmend që z. Poincarë, si edhe qeveria e Belgjikut, nëpër do dishmë të bëjnë, duket se i kanë ulur fjalët e se janë gatim me lirë Ruhr-in, por, për në kjoftë një vullndesë e ngultë e tyre, kishim me të thënë na se nuk kishte më kënaqësi mirë që të përtrihet më çka u bë tash vonë b. f. në Essen, ku janë jetën sa puntorë të shkretë, kësaj shumë meten të varruem e disa ndër ta janë aq rëndë, sa me u drashtë se nuk mund do të pshojnë. As vijojmë në të të pushtuem të viseve tjera nuk na duket një mjet që mund të sjellë një pajtim ndërmjet dy palëve.

Në Itali mandej përmirësimi i gjëjes është aq i madh sa me mujtë me të kësaj me kësaj sot ç' do Shteti që, mas gjithë psimeve të luftës botnore, don me gjetë një shteg të sugurtë me shndoshë varrët e popullit të vet. Benito Mussolini duket përnjëmend njeri i kohës së vet. Është një farë diktatorit, njëmend, por kësaj mos të dihet me u ndigjue ligjëve edhe diktatori lypet. Vullndeti i mirë, energjia, zotnimi në të tana dëgjët që ndimojnë për një përmirësim me themel, Mussolini ka na në pak kohë punë aq të mëdha për Shtet të vetin, si përmirëda të tash përjashta, sa me mujtë me dalë shemull për ç' do njeri Shtetit që don me pu-

nue jo per interesë vehtjake, por vetem per interesë të pergjithshme. Por nuk është as për t' u bindë: pat thirrë Zotin në ndimë e ai i perkrahet, e duhet me thënë se është një nder pak nierz të Shtetit modern, që, ashtu pa droje e pa marre shekullit i thirri. Njëti që ka në dorë popujt. Shtetet sot kanë nevojë për burra, e Benito Mussolini shifet se është përnjimënd një njasish që, tui bënë asgjë gjithnjë „clichés“ të vjetër kësaj demagogjii moderne dote me gjetë vetit e të fortëve, t' atyne që duen me bënë gjithmonë në krye të vet, që duen me shitë guxim edhe kuer vogjlira demagogjike i randon me gjithfarë fjalësh, ka një herë edhe fort të randa. T' a kishte gjithçilli Shtet bare ka një nieri si është sot Mussolini.

Rusi. Frota e barbarëve të Kremlinit duket se desht me u vënë në të gjitha veprimeve të mrapshta me të cillat, qysh në të mytyn të mretit të vet e deri më sot dhunoj aq keqas ç' do parim humaniteti e kulture, sa me t' u dukë çudë se si mund bartin Europa në një të vetin nierz të cillët, në vënd që me sundue si e lypë e mara e popullit, të bënë mizorët e të pafajve. Emzot Cieplach Arqipeshkvi katolik, kje gjikue për dekë, por, mas protestave që mrrijten prej të gjitha anëve të botës, të Perndritshmit i kje falë jeta e bashkë me disa meshtarë tjerë u dnuen për dhetë vjet burg. T' ishin këndë fajë që lypshin dnuimin e dekës, qeverija ruse kishte mujtë me qitë provët e mos me marrë në kujdes protestat; por jo: nuk kjene fajet, por kje vetem dishiri i atyne të pashpirtëve me trazue nder ditë në shëj, si janë aq të Javës së Madhe, katolikët bujarë, të cillët, me gjith që krejt t' izoluen, me gjith që të marrun neper këmbë e të salvuen në një mëmëndyrë, diejten mos me u trëmë para fuqijet të mizorëve, e kuer kja guxuene me u prekë edhe nder kishë e llerë atëherë u dnuene më të fortë se askurr e asnjë nuk u gjet që t' i shmanget detyrve të veta. Por mizorët, që e kishin vënë atëherë në zjarr e dojshin gjakun e një të pafajit, çka nuk mujtën me krye në t' Emzot Cieplach, e kryene në ndimtarin e tij, Prelatin Rudkiewicz, i cilli prej shërbitorëve të territ kje mytë në një burg t' errët, me revolver. E

me mendue se Vatikani është sot e vetmja Fuqi qi ka kujdes për ata të Rusisë qi janë tuj dekë ujet; me mendue se Papa është sot i vetmi qi derdhi miljona për me jau majtë atyne fmët me bukë. — Për Paris-it lajmojnë se shoqnia georgiane me zënë të plota vendoj me i lajmue botës marë mizorit e Sovjetve të kryeme prej ktyne naten me 14 Fruer. Lajmi thotë: se kjene dyqind vetë grë me pushkë pa pasë kenë gjikue aspak, e se ndër kta dyqind gjinden profesora, studenta, puntorë, ka'undarë, grà e deri fmët. Vetëm në Tiflis numri i të dekunve u kap deri në 90. Shum nierz kjene ngushtue me u ndrë ndër shpija kù kjene djegë për së gjalli. Shum katunde kjene bā shkum e bancrët kjene mytë prej të parit deri në māt të mramin. — Thonë se mordja nuk ban hudra: një telegrafë e ktyne ditëve lajmote se Cicerini e Trotzki janë të helmatisun, edhe për Leninin duket se janë njehë dīt, sidomos tash vonë qi i ra pika. — Me 6 Prill fletoret e Paris-it lajmojshin turbullime të mdha gjithkahë neper Rusi e se në një ditë kjene gjikue për dekë e grë 340 katundarë, pa pasë kënë paraqitë në kurrnji gjygj. — Lajme prej Bukarest e Belgradit i bën si pënë të sugurtë gatimet ushtarake qi ushtrit bolshevike janë tuj bā sidomos kah Besarabija në ballin e Rumanisë. Prej Helsingfors lajmojnë se deri më sot neper bugje janë grë me pushkë 548 vetë.

Poloni. Pezmi i polakëve kundra Sowjetve u shtue aq në kto dīt e mrame sa mos me kënë i sugurtë në Poloni kurrnji komunist. Dihet se Meshtarët e burgosun në Rusi janë të gjith polakë. Qeverija e Polonjes u mundue në të gjitha mndyrët me i pshtue mostjeter prej deket ata meshtarë. „Kurier Warszawski „shkruete mī ket çashtje: Me e thirrë gjygin e Sowjetve të mrapshtë e të dhunshem na duket pak. Ky gjygj është të kuno-ruemt e një politikës e cilla ka vū për pësë vjet rresh nen kamë të gjitha doket e mara të ndjekne prej botet të gjyotnueme. Fletoret e Londres merrshin me pësë të kth mojit ket telegrafë prej Varsavjet: Nder rrethe t'informime fort mirë perflitet se mundet me kenë kollaj se, mas të mytunio t'Emant Budkiewitz, Polonija

t'i kët kputë marrëdhanjet diplomatike me Rusi.

Ingilterrë. Bonar Law, per të cillin fletoret paten permëndë se do të hiqte dorë per shkak shndetësije, vijon gjithnji në pûnë. Lloyd George me ndimen e Labouristve, të cillët i ka per vedi, asht tuj u gatue me u kapë per së forti me qeverin e vet në made të Runr-it.—Në të myllun të hesapeve, bilanci i Ingilterrës qiti të hime mâ tepër se të daluna në ket vjetë jo mâ pak se 101 milion sterline, qi bin me kënë kund mâ se shtatë miliard frank. Populli lypë qi t'ulen prandej disa pagesa; kapitalist lypne per vedi, puntorija lypi t'u ulej taksa e birrës, e grat, qi n'Ingilterrë perbâjaë një fuqi politike aq sa mos me mujtë kurrnji ministri me e qitë mas dore, lypne qi t'ulej çmimi i sheqerit. Të shofim kuej ka me i dalë. — Nji bisedë e majtne prej Lord Cecil në Londer mî Lidhjen e Komeve, kje ndie fjalë per fjalë ish-presidentit t'Amerikës Wilson në Washington neper mjet të radjotelefonit.

Germani. Me sa në njanen anë si diftimet qi bâni Poincarè, ashtu edhe ato të Reichskancler-it Cuno napim uzdajë të bukura per një t'avitun mëndimesh në shvillim të çashtjes së Ruhrit, në tjetren anë vijimi i francezve në pushtime të reja tokësh e fabrikësh e sidomos çka ndolli per rreth fabrikave Krupp në Essen, kû lane jeten sa pûntorë e u varruen 50, ka pezmatue aq fort zemrat e atij popull, sa me u pasë arsye me u drashtë një komplikacion i mndershem, si mund e diftojë telegrafi mâ e mramja qi na ra në dorë para se të marojshim së shtypunit të Perkohëshmen e qi thote: Nji nieri me dinamitë prish uren e kanalit të Renit në Horn e ujët u derdhë në lum tuj rrue edhe disa ura tjera. Shum vende të malit meten në ujë një shumicë vaporresh me qymyr asht prishë. Disa avullorë edhe u myten.

Svicer. Nji fletore, qi del në Zurich bote laimë t'interessantshme mî jetë t'arçidukëve t'Austriës. Arçiduka Eugen jeton në Bazilë, arçiduka Peter Ferdinand në Lucernë, arçiduka Leopold Salvator bashkë me të bin në Barcelonë, arçiduka Jozef e arçi-

duka Stefan jeton nder tokë të veta në Galicje. Disa pjestarë të shpis mretnore t'Absburgëve jetojnë me ndima qi miq e bâmirësa u çojnë mjaft rregullisht. Arçiduka Jozef Ferdinand e arçiduka Rainer janë strukë në Salzburg, ku jetojnë mundet me u thënë nevoisht. Arçiduka Franc Salvator me familjen e madhe të veten banon në kshtjellin Walsee. Edhe gjëja e fmive të Franz Ferdinandit është mjaft e ultë e kta janë tuj xânë ka një zanat per me mujtë me rrnue me nderë. Maksi d'jali i parë, qi tash është njëzet vjetsh, xên në një gjytet të Germanis, i dyti, Ernesti është kadet në një shkollë pyllnajesh në Bruck. Vetem bija e Franc Ferdinandit pat një nafakë të mirë masi tash nja tri vjet pat marrë kontin Friedrich Nistoliz, kshtu qi sot ajo është zoja e kshtjellit Falkenau.

Itali. Veprimi i palodhshem i Mussolinit masi ç' në fillim të vetin pat shperda e pëngue gjith fuqin e socialistve, shpartalloj, e kje nafakë per Itali, edhe masunin; ky urdhnoj qi msimi i besimit të xête nder shkolla kryet e vendit e tuj dhânë urdhen qi nder shkolla të vëhej Krygja, diftoj se nuk ishte tuj punue per tjetër veç neper një të mushun mëndjet se vetem me rreligion mund të pertrîhej një kom. Zoti ja dhashtë! — Me 10 të kti moji u martue vajza e parë e mretit t'Italis, Jolanda me kontin Calvi Bergolo; per të dyten dihet si e sugurtë se ka me ra në shpi mretnore të Belgjit. — Konferenca e Abacis ndermjet Italis e Jugoslavis, qi u kput para pashkëvet, do të fillojë per së shpejti e lajmet e mrame bin se Mussolini e ka grishë Pasiqin per ket qellim në Romë. — Mreti e Mretnesha e Belgjit duelen n'Itali.

Austri. Udhtimi i Dr. Seipel per Romë duet njëshu si e lypte e mira e popullit të kti Shtet. Pritë ky Prelat kalollk prej Papet e prej Mretit, mujt prej Papet me xjerrë suguri të plotë per ndimen e Shëjtnis të Ti per çka u perkittë disa çështjeve fetare e prej qeverijet t'Italis xuer një godi, prej të cillit marrëdhânjët ndermjet të dy Shteteve u forcuenë në mënyrë qi Austria sot mundet me kqyrë me uzdajë kah në kohë ardhëshme per një permirsim të plotë të gjëjes ekonomike. Kështudhtimesh Dr. Seipel

ka bâ edhe nder shumë Shtete tjera, tuj u da fort mirë. Posë të perpjekunash me të perjashtem ky Prelat ka marrë barrë mî vedi edhe rregullimin e permrendshem e një nder sa e sa pûnë qî bâni është edhe të larguemt e mî se 30.000 zyrtarëve, të cillët i randohoshin kot republikës së vogël t' Austris. — Në rasë të vjetorit të dekës së Mretit Karl nder kishë katolike të Vjenës u thane Meshë për shpirtin e tij. Në këtë rasë monarkistët deshten me bâ një lëvizje politike, por policija i shperdau, e burgosi disa prej tyre. — Në Vjenë diq Hysejn Ilmi Pasha ish-veziri i madh i Sulltan Mehmetit V.

Ungeri. U bâ një mledhje e madhnueshme e katolikëve ungerez për me protestue kundra të ndrydhunit të minorancave katolike qî janë tuj u bâ nder disa Shtete t' ish-monarkis austro-ungare. Mledhja, n'emen të gjith katolikëve t' Ungeris, i çoj një telegrafë nderimit Kryetarit të Kshillit italian, Mussolininit, pse kishte dhanë urdhen qî nder shkolla të vëhej Krygja e Krishtit.

Spanjë. Gabineti dha dorëhjekjen e, për si thonë fletoret, kjo dorëhjekje kje shkaktue prej disa ndryshimesh ndermjet të ministrave në çashtje rreligjoze. Të perbamt e gabinetit të ri ju la prap prej mretit markezit Alhucemas, i cili ka me ndëjë prap kryeminister e ka me majtë edhe gjith ministrat tjerë, posë ministrit Pedregal, qî është i financave, vendin e të cillit e xën një liberal demokratik, Villanova.

Rumeni. Gjêja në këtë Shtet ka shkue tuj u bâ për ditë e mî e eger e puna, më çka duket, mundet me vojtë edhe keq fort Shtettrëthimi qindron gjithkahë qysh në një të ditë qî u bâne në kryegjytet demonstracjone me anë të studentve. Por gjatë mî të mramet e bin pûnen jo si t'organizueme prej studentsh, por të shkaktueme prej pelqimit të konstitucionit të ri, qî nuk është nënshkrue edhe prej mretit. Tuj pa paknaqsin e popullit mreti nuk ka ndigjue me bâ bën e rë e ka dalë në Transilvani me gjith familjen e vet.

Turki. Adnan Bej u lajmoj komisarëve aleat vëndimin e

qeveris turke qi me ndalue krejt perdorimin e pijeve alkoolike në Kostantinopel. Thonë se komandarët e ushtrive aleate kan me protestue. Lajmet mâ të mramet thonë se nota e Aleatve e ka permirësue giëjen e se ky akt mahet si një hap me themel kah pagja. Delegacioni turk qi, kryesue prej Ismet Pashet, do të marrë pjesë në Konferencë, është nisë per Losanë. — Në Kostantinopel, si në gjith Turkin, janë tuj u bâ gatime të mdha per zgjedhje. Ka me u zgjedhë ka një deputat per 30.000 banorë. Kto zgjedhje kan një randsi të jashtzakonshme, se prej ktyne rrjedhë shvillimi i problemit orjental.

Bulgari. Gjygji me etnuer i Shtetit maroj hetimet e veta e foli fjalën mâ të mramen mi ministrat e kohës së iuftës Radoslawow, Tontsheff, Pesheff, Popoff, Dintsheff e Petkoff, tuj i gjikue per një burg të perjetshem, Generalin Najdenoff per 15 vjet burg, Generalisimin Jekoff e mandej edhe Apostoloff, Kocnicky e drejtorin e zyres së statistikës Popoff me ka dhetë vjetë burg e generalin Bojdsheff me pësë vjet. Posë kti ndeshkim u kje vû gjithve së bashkut me pague një gjobë, si shperblim lufte, qf kapet në 32.500 milion leva. Radoslawow, i cilli fill mas shgatrrimit të Bulgari në vjetë 1918 kishte pasë dalë prej Sofijet, kje gjykue in contumaciam. — Grekët internuen në Gjirit 1300 bullgarë të Trajes së Prendimit, tuj u prû fort eger ndaj ta. Ushtria greke djegë katunde, vret e internon burra, shnderon grà edhe plackitë pa dhimë. Qeverija bullgare protestoj kundra ktyne mizorive para Fugive t' Aleatve.

Jugoslavi. Zgjedhjet parlamentare në Jugosllavi u kryene e duelen: Radikalët e Pasiqit me 120, partija e Radonit me 70, demokratt me 59, partija katolike me 22, partija muslimane me 18 deputet. Radikalët e Protiqit, komunistat e republikanit nuk fituene asnjë vënd. Shkupcina do të mridhet me 18 Prill. Fletorja „Politika“ lajmote tash vonë se ndër rrethet politike perflitej se Pasiqi do të hiqte dorë, por jo me gëllim qe me lshue mandatin e vet, por per me mujtë me modifikue gabinetin, mandat qi

kishte me i dhënë shkas me marrë gjithnji masa të forta.

Greqi. Tuj kënë se Bullgarija ka nisë me kerkue një sqe-
le në dët Egeo, është frigë se mund lejë ndonji ngatresë ndermjet
të Bulgarië e të Greqisë. Kuvëndi i Losanës ka me u mundue me
i vù në të perpjekun kto dy Shtete e me i bënë që të mërrren vesht
ndermjevedit. — Ministri i Punëve të jashtme Aleksandris duet në
Montekarlo për me u ndeshë me Venizelos e me bisedue me të
më çashtjen e pagjës.

Bibliografi.

Kan merrjtë në Drejtim t'onë:

1. **Nji monument historik pazotsije në lāmë t'arësi-
mit në Shqypni.** Prej P. Ambroz Marlaskaj, O. F. M. Shkoder,
Shtypshkroja Franciskane 1922. — Ky liber u shit krejt mas dy
ditsh që kje botue. Për së shpejti Shtypshkroja do të perkujdeset
me e botue rishtas.

2. **Ura e Shkuminit.** Gazetë politike, letrare e ekonomike.
Del një herë në javë. Pronar e Themeltar: Ahmet Dakli. E bo-
tton Shtypshkroja „Elbasani“ në Elbasan. Pajtimi për një vjetë:
Fr. ar 6.

3. **Dhetë të Dilet e Sh'Injacit.** Një liber i peshpirtë-
shem që perman edhe uratët e Rrfimit e të Kungimit. E botoj
Shtypshkroja e Zojës së Paperlyeme në Shkoder që mandet edhe
me u ble.

4. **Juda Makabë.** Kjo veper e A. Gjergj Fishtës, O. F. M.
aq e çmueshme nën ç' do pikëpamje e me njësi aq patriotike u
botue së dytit në Shtypshkrojen Franciskane në Shkoder, masi
me edicion të parë nuk mujten me u kondendue gjith ata që e
lypshin.

5. **Shqyptari i lirë.** Fletore politike, ekonomike, letrare
që nisi të botohet në Tiranë në Shtypshkrojen „Mbrotshësija“ të
Kristo Luarasis. Gjerant i përgjegjshëm është: Av. E. Kokona
Pajtimi i kësaj fletore për një vjetë është Fr. ar 10.

Hylli i Dritës

del me 15 të setcillit muej.

Pajtimet e Dorshkrimet i drejtohen Drejtimit të së Perkohshmes —
— „Hylli i Dritës“ — Shkoder, Rruga e Shën Andout Nr. 14.

Çmimi i pajtimit:

Per Shkoder: Fr. ar 10. — Me postë: 11.

Nji Numer: Kr. 2.50

Gerant i gjegjshem: KOLË TOPALLI.

Me lëje të të Parve.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**